

NÁRODNÁ AGENTÚRA PRE ROZVOJ MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA

Pripravenosť malých a stredných podnikov na vstup Slovenska do Európskej únie

N Á R O D N Á
A G E N T Ú R A
P R E R O Z V O J
M A L É H O A
S T R E D N É H O
P O D N I K A N I A

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania v spolupráci s Infostatom
a Ústavom pre výskum verejnej mienky pri Štatistickom úrade SR

PRIPRAVENOSŤ MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV NA VSTUP SLOVENSKA DO EURÓPSKEJ ÚNIE II.

Bratislava, júl 2002

OBSAH

	STRANA
ÚVOD	2
I. NÁZORY PREDSTAVITEĽOV SKÚMANÝCH MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV NA VÝZNAM INTEGRÁCIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO EÚ Z HĽADISKA ICH FIRMY	5
II. VLASTNÉ HODNOTENIE POZÍCIE FIRMY VOČI PODOBNÝM FIRMÁM V KRAJINÁCH EURÓPSKEJ ÚNIE	11
III. PREDSTAVY A POTREBY MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKATEĽOV SPOJENÉ S ĎALŠÍM PÔSOBNÍM ICH FIRIEM PO OČAKÁVANOM VSTUPE SLOVENSKA DO EURÓPSKEJ ÚNIE	14
IV. NÁZORY MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKATEĽOV NA POTREBU ÚPRAV ALEBO ZMIEN V ADMINISTRATÍVNYCH, LEGISLATÍVNYCH, EKONOMICKÝCH A FINANČNÝCH PODMIENKACH, ABY BOLI SLOVENSKE PODNIKY V PROSTREDÍ TRHU EURÓPSKEJ ÚNIE ÚSPEŠNÉ	18
IV.1. Názory malých a stredných podnikateľov na potrebu prispôsobenia administratívnych podmienok Európskej únii	18
IV.2. Názory malých a stredných podnikateľov na potrebu prispôsobenia legislatívnych podmienok Európskej únii	20
IV.3 Názory malých a stredných podnikateľov na potrebu prispôsobenia ekonomických a finančných podmienok Európskej únii	24
IV.4. Využívanie platobného styku s krajinami európskej únie v spoločnej mene euro	26
ZHRNUTIE	28
METODIKA VÝSKUMU	30

Úvod

Projekt Pripravenosť malých a stredných podnikov na vstup do Európskej únie je súčasťou programu Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania (ďalej NARMSP) a koncentruje sa na získavanie relevantných informácií v záujme utvárať optimálne možnosti pre prosperovanie firiem s počtom pracovníkov do 249. NARMSP spolu so sieťou regionálnych a poradenských informačných centier tvorí základný inštitucionálny nástroj podpory a rozvoja malého a stredného podnikania na Slovensku. Ministerstva hospodárstva SR a realizácia tohoto projektu prebieha v rámci štátneho programu Monitorovanie a výskum v oblasti malého a stredného podnikania. V rámci uvedeného programu je projekt Pripravenosť malých a stredných podnikov na vstup do Európskej únie už v poradí šiestym prieskumom zameraným na problematiku malých a stredných firiem, ktorého realizátorom je INFOSTAT a Ústav pre výskum verejnej mienky pri ŠÚ SR.

V rámci rokovaní Slovenskej republiky o vstupe do Európskej únie bola v máji 2000 predbežne uzatvorená kapitola 16 Malé a stredné podnikanie (ďalej MSP). V zhrnutí negociačnej pozície Slovenskej republiky sa konštatovalo, že **SR akceptuje a je pripravená v plnom rozsahu implementovať *acquis* v kapitole Malé a stredné podnikanie k referenčnému dátumu vstupu do EÚ 1. januára 2004.** V zhrnutí sa ďalej uvádza, že **Slovenská republika nepožaduje výnimky alebo prechodné obdobia na implementáciu legislatívy v tejto kapitole.** V septembri 2000 vláda SR schválila 10 štátnych programov pre rozvoj malého a stredného podnikania na roky 2000 – 2005 a vytýčila úlohy s krátkodobou a strednodobou prioritou. Cieľom je pokračovať v podpore a rozvoji výkonnosti našej ekonomiky, v ktorej MSP patrí ku kľúčovým oblastiam.

Vzhľadom na to, že pri prijímaní podporných opatrení na skvalitnenie podnikateľského prostredia a pre poskytovanie informácií o ňom zahraničným inštitúciám (EÚ, OECD apod.) je žiaduca dôkladná znalosť existujúceho stavu v tejto oblasti, NARMSP v spolupráci so Štatistickým úradom SR – Ústavom pre výskum verejnej mienky a INFOSTATOM pokračuje v začatom programe a opätovne koncentruje svoju pozornosť na pripravenosť malých a stredných podnikov na vstup do Európskej únie, aby v rozpätí poldruha roka (prvý raz v novembri 2000) zmapoval situáciu vo vytipovaných oblastiach. Pri použití rovnakej metodiky je tak možné stanoviť do akej miery sa v uvedenom časovom horizonte zlepšili, nezmenili alebo zhoršili podmienky zistené v novembri 2000 a tiež opätovne prezentovať problémy, potreby a návrhy predstaviteľov skúmaných malých a stredných podnikov.

Tak, ako v novembri 2000, aj v júni 2002 boli formulované nasledujúce ciele výskumu, so zámerom komparovať získané údaje z oboch prieskumov a zhodnotiť vývoj v sledovaných oblastiach, teda:

- zmapovať postoje predstaviteľov malých a stredných podnikov k prínosom a možným rizikám plynúcim pre túto oblasť hospodárstva z integrácie SR do EÚ
- preskúmať úroveň malých a stredných podnikov z hľadiska vytipovaných kritérií (technologická úroveň produkcie, spoľahlivosť ako obchodného partnera, dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily, platobná schopnosť, solventnosť) v sebareflexii ich predstaviteľov
- zistiť, v čom by mal štát a ďalšie inštitúcie pomôcť pri prekonávaní počiatočnej bariéry plného začlenenia sa našich malých a stredných podnikov do prostredia jednotného trhu EÚ.

Prieskum realizoval Ústav pre výskum verejnej mienky (ÚVVM) pri ŠÚ SR v spolupráci s Inštitútom informatiky a štatistiky (Infostat) v dňoch 10. – 21.6 2002 na území celého Slovenska, objektom prieskumu boli malé podniky s počtom zamestnancov 0 až 9 a 10 až 49 a stredné podniky s počtom zamestnancov od 50 do 249 zamestnancov. Informácie o výbere vzorky malých a stredných podnikov, reprezentatívnosti vzorky, spôsobe vyhľadávania predstaviteľov vybraných podnikov v teréne, poznatky z priebehu uskutočnených rozhovorov externých spolupracovníkov – anketárov s respondentami a ich vyhodnotenie obsahuje samostatná kapitola informatívnej správy – metodika výskumu na strane 28 predkladanej informácie z výskumu.

Nasledujúca tabuľka prináša prehľad štruktúry skúmaných podnikov, ktoré sa zúčastnili na výskume v novembri 2000 a v júni 2002.

Rozdelenie skúmaných podnikov z hľadiska počtu pracovníkov a hlavnej činnosti
(údaje v %)

Počet zamestnancov v podniku	Hlavná činnosť podniku															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Nov. 2000	Jún 2002	Nov. 2000	Jún 2002	Nov. 2000	Jún 2002	Nov. 2000	Jún 2002	Nov. 2000	Jún 2002	Nov. 2000	Jún 2002	Nov. 2000	Jún 2002	Nov. 2000	Jún 2002
0 – 9	11	7	3	3	49	47	2	5	7	8	3	4	2	2	23	24
10 – 49	16	19	6	7	29	26	5	3	19	17	5	4	2	3	18	21
50 – 249	30	33	22	12	11	12	5	4	17	18	1	2	0	4	14	15
celosl. priemer	14	13	6	5	39	38	4	4	12	11	3	4	1	2	21	23

Legenda:

- 1 – priemyselná výroba
- 2 – poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba
- 3 – obchod
- 4 – hotely/reštaurácie/pohostinstvo
- 5 – stavebníctvo
- 6 – doprava/ pošta/telekomunikácie
- 7 – peňažníctvo/poistovníctvo
- 8 – iné

V optike veľkostných skupín a hlavnej činnosti skúmaných podnikov bola situácia v aktuálnom prieskume približne rovnaká ako v novembri 2000. V júnovom prieskume sú zanedbateľne menej zastúpené malé podniky s 0 až 9 zamestnancami, ktorých hlavná činnosť je **priemyselná výroba** (o 4 percentuálne body) a zreteľne menej stredné podniky s 50 až 249 zamestnancami (o 10 percentuálnych bodov), ktorých hlavná činnosť je **poľnohospodárstvo a potravinárska výroba**.

Vzhľadom na relatívne veľký podiel malých a stredných podnikov, ktoré sme v aktuálnom prieskume zaradili do skupiny tzv. **iných** uvádzame ich prehľad aj s prípadnou frekvenciou výskytu v zátvorke: služby, bez bližšieho konkretizovania (51 krát), účtovné a ekonom. služby (5 krát), údržbárske služby (8 krát), montážne služby (4krát), vodoinštalčné služby, servisné služby vozidiel Avia Tatra, zdravotnícke služby (12 krát), služby v stavebníctve a obchod, strážna služba, pohrebná služba, predaj softvérových programov,

zhotovovanie protetických pomôcok (4 krát), predaj výpočtovej techniky (12 krát), montáž zabezpečovacích zariadení (4 krát), cestovný ruch (9 krát), prevádzkovanie pekárne (3 krát), odevný priemysel, poskytovanie úverov, reklama (6 krát), prekladateľská činnosť, projektovanie (7 krát), kníhviazačstvo, geodetická činnosť (3 krát), zhodnocovanie odpadov (4 krát), prenájom bytov a nebytových priestorov (5 krát), poradenská činnosť v poľnohospodárstve (2 krát), vydavateľská činnosť (3 krát), automatizované systémy riadenia (3 krát), vzdelávanie a kult. – spoločenské aktivity (2 krát), servis výpočt. techniky (2 krát), priemyselný výskum a vývoj (2 krát), notárstvo (4 krát), advokátska kancelária, autodiagnostika (3 krát), autopožičovňa, autoškola, audítorstvo, požičovňa videokamier, káblová televízia, montáž strojov a technických zariadení, informačná kancelária, marketing, reklama, súdna exekúcia, vývoj a integrácia systémov na báze informačných technológií, vzdelávacia činnosť, bytové hospodárstvo, tlač. a polygrafické práce, zámočníctvo, kovovýroba, výroba nábytku, vzduchotechnika, vedenie účtovníctva a finančné poradenstvo.

Podniky, ktoré sa zúčastnili prieskumu a vzhľadom na ich špecifické zameranie sme ich zaradili do tzv. **iných** činností, sú etablované predovšetkým v Žilinskom (30%), Košickom (29%) a Bratislavskom (28%) kraji. Relatívne najmenej ich je v Trenčianskom (12%) kraji.

Významne najviac podnikov s **priemyselnou výrobou**, ktorých predstavitelia sa zúčastnili výskumu bolo v Trenčianskom (25%) a Prešovskom (17%) kraji, podniky s **poľnohospodárskou a potravinárskou výrobou** sa nadpriemerne vo výskume vyskytovali v Trnavskom kraji (9%), s **obchodnou činnosťou** v Banskobystrickom (47%) a Trnavskom (46%) kraji. Malé a stredné podniky s ostatnými druhmi činností zapísanými ako hlavné činnosti v Obchodnom registri boli v jednotlivých krajoch rozložené rovnomerne, približne na úrovni celoslovenského priemeru.

Rozmiestnenie jednotlivých veľkostných skupín skúmaných firiem v krajoch SR (údaje v %)

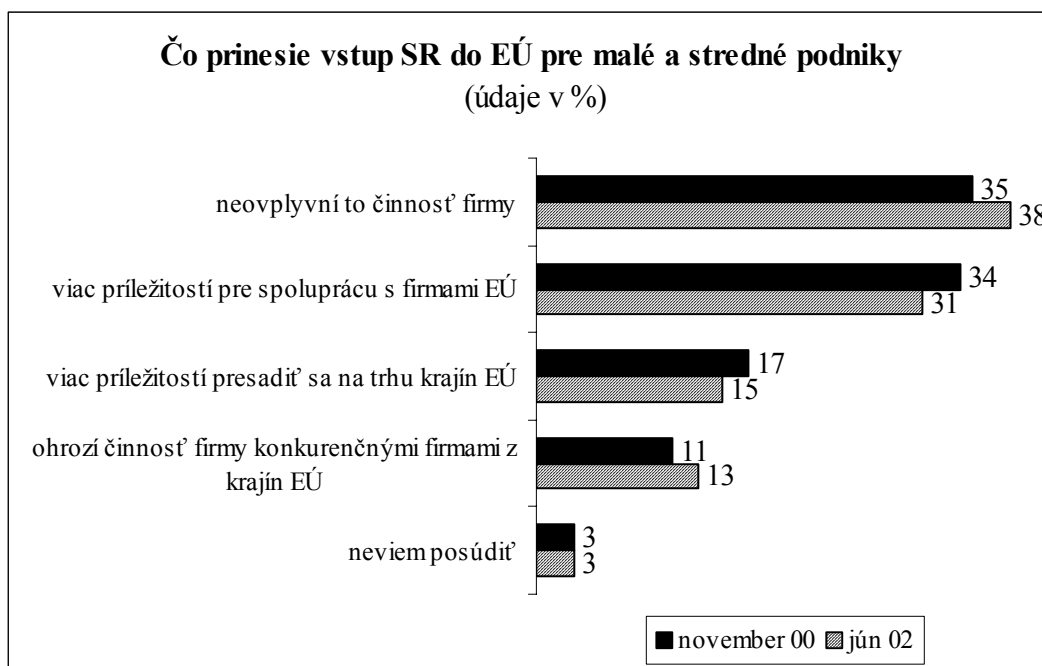
Počet zamestnancov v skúmanom podniku:						
Kraj:	0 – 9		10 – 49		50 - 249	
	nov.2000	jún 2002	nov.2000	jún 2002	nov.2000	jún 2002
Bratislavský	65	56	28	35	7	9
Trnavský	52	72	43	24	5	4
Trenčiansky	59	67	23	26	18	7
Nitriansky	62	51	33	38	5	11
Žilinský	57	65	37	26	6	9
Banskobystrický	60	76	28	21	12	3
Prešovský	49	58	37	31	14	11
Košický	57	73	33	25	10	2
celoslov.priemer	58	64	32	29	10	7

V porovnaní s novembrom 2000 sa aktuálneho prieskumu celkove zúčastnilo mierne viac firiem s počtom zamestnancov 0 – 9 (rozdiel 6 percentuálnych bodov), a to najmä v Banskobystrickom, Košickom a Trnavskom kraji. Podniky s počtom zamestnancov od 10 do 49 mali v súčasnosti reprezentantov predovšetkým v Nitrianskom a Bratislavskom kraji. Najväčšie podniky (50 – 249 zamestnancov) mapoval aktuálny prieskum hlavne v Nitrianskom a Prešovskom kraji.

I. NÁZORY PREDSTAVITEĽOV SKÚMANÝCH MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV NA VÝZNAM INTEGRÁCIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO EÚ Z HĽADISKA ICH FIRMY

Vzhľadom na aktivizovaný proces poskytovania informácií zo strany vlády SR (prostredníctvom rôznych kanálov, najmä však masmédií) smerom k verejnosti o podmienkach vstupu SR do EÚ, o výhodách a nevýhodách tohoto očakávaného kroku by sa dalo predpokladať, že v priebehu približne poldruha roka od realizácie predchádzajúceho prieskumu s problematikou pripravenosti malých a stredných podnikov na Slovensku pre vstup do Európskej únie sa situácia v informovanosti predstaviteľov týchto podnikov zmenila, že budú mať kvalifikovanejšiu predstavu o tom, čo ich čaká v prostredí integrovanej Európy. Ukazuje sa, že tak, ako v novembri 2000, aj v aktuálnom prieskume **dominuje predstava, že vstup do Európskej únie neprinesie pre skúmanú firmu žiadnu zmenu, teda neovplyvní to jej činnosť**. Podiel týchto odpovedí sa za skúmané obdobie mierne zvýšil. Tak, ako v r. 2000, aj v súčasnosti tento názor deklarovali najčastejšie predstavitelia najmenších firiem (42%), predstavitelia hotelov, reštauračných a pohostinských zariadení (65%) a z firiem sídlacích v Banskobystrickom a Košickom kraji (po 42%).

Graf č. 1

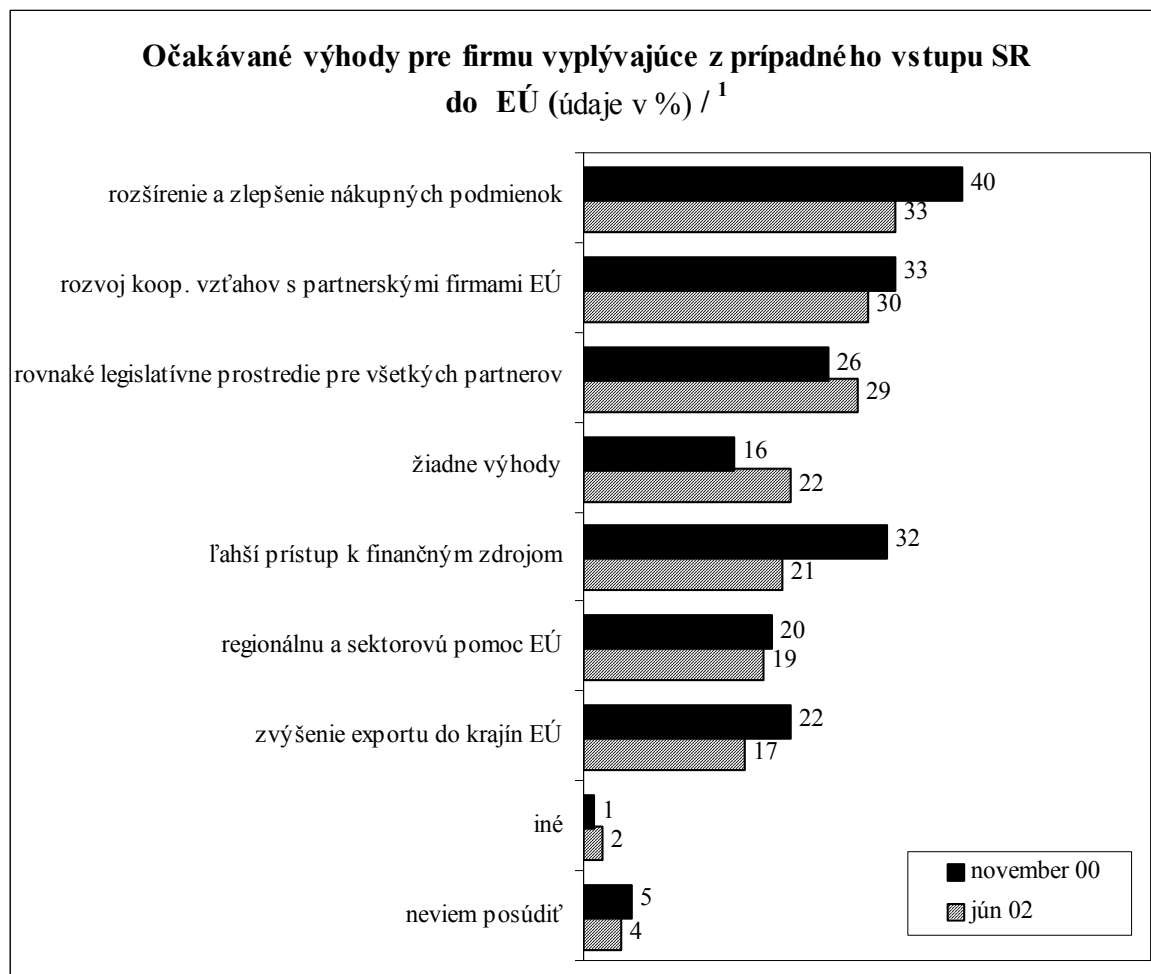
Na druhom mieste, avšak s menším podielom, ako v predchádzajúcom prieskume, figuruje názor, že vstup do únie prinesie viac príležitostí pre spoluprácu s firmami v EÚ. Opäť je to predovšetkým mienka predstaviteľov podnikov s počtom zamestnancov od 50 do 249. V súčasnosti tento názor zastávali najmä podnikatelia z Trenčianskeho kraja (36%).

Predstava, že vstup do EÚ prinesie viac príležitostí presadiť sa na trhu krajín EÚ získala mierne menšiu podporu, ako v r. 2000, a to znova najmä od podnikateľov s 50 – 249 zamestnancami vo firme, stotožnili sa s ňou aj predstavitelia z podnikov zameraných na dopravu, pošty a telekomunikácie (25%), priemyselnú výrobu (23%) a stavebníctvo (20%).

Zanedbateľne vzrástla – oproti roku 2000 – obava účastníkov prieskumu z toho, že prípadný vstup do EÚ ohrozí činnosť firmy konkurenčnými firmami z krajín EÚ, pohybovala sa však v odpovediach predstaviteľov skúmaných firiem približne na úrovni celoslovenského priemeru s výnimkou podnikov s poľnohospodárskou a potravinárskou výrobou, kde táto odpoveď dosiahla frekvenciu až 31%. V r. 2000 ju najčastejšie uvádzali podniky z oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií.

Aké výhody očakávajú v súčasnosti predstavitelia malých a stredných podnikov pre svoju firmu, ak by SR vstúpila do EÚ? Opäť sa ponúka porovnanie so stavom zisteným v novembri 2000.

Graf č. 2

Z uvedeného grafu je evidentné, že oproti novembru 2000 sú v súčasnosti očakávania výhod u predstaviteľov skúmaných malých a stredných podnikov menšie, s výnimkou anticipovaného rovnakého legislatívneho prostredia pre všetkých partnerov. Zvýšila sa frekvencia odpovede „žiadne výhody“. Relatívne viac skepsy, oproti predchádzajúcemu prieskumu, vyjadrili respondenti pri očakávaní ľahšieho prístupu k finančným zdrojom (menej o 11 percentuálnych bodov) a tiež pri rozšírení a zlepšení nákupných podmienok (o 7 percentuálnych bodov).

^{1/} Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100.

Očakávané výhody, ktoré prinesie prípadný vstup SR do EÚ pre malé a stredné podniky (údaje v %) / ¹																		
Odpovede:																		
Počet zamestnancov v podniku	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02
0 – 9	18	13	40	33	29	24	30	20	20	17	24	28	1	2	18	27	6	5
10 – 49	26	22	43	37	35	40	33	25	21	22	27	28	1	1	14	12	4	3
50 – 249	28	27	28	26	53	48	38	21	19	29	33	41	3	1	6	12	0	2
Druh činnosti																		
priemyselná výroba	41	33	37	34	43	35	31	23	18	19	22	28	2	0	15	18	2	1
poľnohosp. a potravinárska výroba	22	27	27	27	20	35	17	21	32	29	22	25	0	0	17	23	17	4
obchod	21	15	51	43	32	27	34	19	23	17	26	31	1	1	14	22	2	4
hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	4	6	42	21	29	17	25	25	21	15	33	19	8	2	8	42	13	4
stavebníctvo	12	13	29	27	43	35	38	29	18	29	22	21	1	2	10	15	8	5
doprava/ pošta/ telekom.	45	32	32	27	23	41	23	14	18	11	14	50	0	0	18	7	14	2
peňažníctvo/ poisťovníctvo	0	19	11	4	33	38	33	27	22	23	33	27	0	0	11	19	11	4
Iné	16	11	32	26	30	30	30	20	15	20	29	29	1	4	21	7	5	7

Legenda:

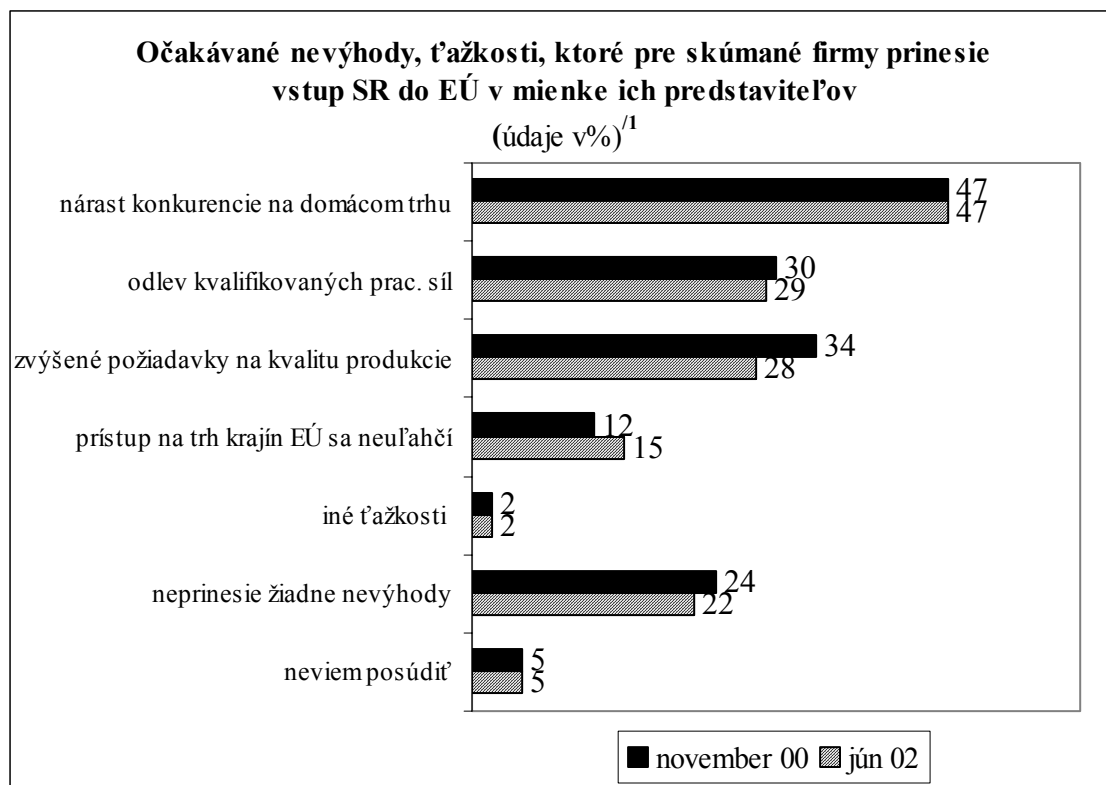
- 1/ zvýšenie exportu do krajín EÚ
- 2/ rozšírenie a zlepšenie nákupných podmienok
- 3/ rozvoj kooperačných vzťahov s partnerskými firmami EÚ
- 4/ ľahší prístup k finančným zdrojom
- 5/ regionálnu a sektorovú pomoc EÚ
- 6/ rovnaké legislatívne prostredie pre všetkých partnerov
- 7/ iné
- 8/ neprinesie žiadne výhody
- 9/ neviem posúdiť

Z pohľadu krajov očakávajú v súčasnosti zvýšenie exportu do krajín EÚ predovšetkým malí a strední podnikatelia v Prešovskom kraji (22%), rozšírenie a zlepšenie nákupných podmienok v Nitrianskom kraji (40%), rozvoj kooperačných vzťahov s partnerskými firmami EÚ v Bratislavskom kraji (40%), ľahší prístup k finančným zdrojom v Prešovskom kraji (26%), regionálnu a sektorovú pomoc EÚ v Žilinskom kraji (25%), rovnaké legislatívne prostredie pre všetkých partnerov opäť v Žilinskom kraji (34%). Presvedčenie, že vstup SR do EÚ neprinesie žiadne výhody rezonovalo najmä medzi skúmanými predstaviteľmi malých a stredných podnikov v Banskobystrickom kraji (31%).

1/ Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet prevyšuje 100%.

Popri očakávaní výhod, ktoré by priniesol malým a stredným podnikom prípadný vstup SR do EÚ sa výskum zameriaval i na sondovanie názorov, ktoré mali poukazovať aj na nevýhody tohoto kroku. Nasledujúci graf vypovedá o odpovediach respondentov tak aktuálneho prieskumu ako aj prieskumu s rovnako položenou otázkou v novembri 2000.

Graf č. 3

Situácia v očakávaní ťažkostí, ktoré by mohol priniesť prípadný vstup SR do EÚ pre skúmané malé a stredné podniky sa počas sledovaného obdobia takmer nezmenila. Naďalej dominuje, a to na úplne identickej úrovni ako v novembri 2000, obava z nárastu konkurencie na domácom trhu a približne na rovnakej úrovni zostali i podiely ďalších odpovedí. Zmenil sa iba pohľad predstaviteľov skúmaných firiem na zvýšené požiadavky súvisiace s kvalitou produkcie, keď v aktuálnom prieskume nevyjadruje až takú intenzívnu obavu, ako v predchádzajúcom prieskume.

^{1/} Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100.

Očakávané nevýhody, ktoré prinesie prípadný vstup SR do EÚ pre malé a stredné podniky (údaje v %) / ¹														
Odpovede:														
Počet zamestnancov v podniku	1		2		3		4		5		6		7	
	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02	nov 02	jún 02
0 – 9	42	44	15	13	25	32	25	26	2	2	27	29	6	5
10 – 49	54	49	16	10	35	36	34	34	2	2	13	18	4	6
50 – 249	55	58	15	9	27	44	38	39	1	2	16	14	2	5
Druh činnosti														
priemyselná výroba	49	51	14	12	35	47	34	28	0	2	17	17	3	6
poľnohosp. A potravinárska výroba	63	51	21	22	38	41	15	20	0	2	12	22	8	5
obchod	52	51	15	12	22	32	27	26	2	2	21	25	6	5
hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	27	25	8	8	21	25	38	50	0	4	38	17	6	25
stavebníctvo	47	47	13	13	46	35	29	51	0	0	17	16	3	0
doprava/ pošta/ telekom.	36	55	23	14	32	36	39	23	0	0	25	14	2	14
peňažníctvo/ poisťovníctvo	50	44	15	0	15	33	31	22	8	0	19	33	4	0
Iné	37	38	16	6	24	30	29	28	3	1	30	35	5	2

Legenda:

- 1/ nárast konkurencie na domácom trhu
- 2/ prístup na trh krajín EÚ sa neuľahčí
- 3/ zvýšené požiadavky na kvalitu produkcie
- 4/ odlev kvalifikovaných pracovných síl
- 5/ iné ťažkosti
- 6/ neprinesie žiadne nevýhody, ťažkosti
- 7/ neviem posúdiť

Ak zameriame pozornosť na aktuálne výsledky prieskumu v optike krajového rozmiestnenia skúmaných malých a stredných podnikov, tak v porovnaní s celoslovenským priemerom sú zistené hodnoty významne vyššie pri nasledujúcich odpovediach: nárastu konkurencie na domácom trhu sa obávajú najmä podnikatelia v Banskobystrickom (55%) a Prešovskom (52%) kraji, prístup na trh krajín EÚ sa neuľahčí predovšetkým v predstave podnikateľov v Žilinskom kraji (19%), zvýšené požiadavky na kvalitu produkcie predpokladajú ako nevýhodu pre svoj podnik pri prípadnom vstupe SR do EÚ najčastejšie oslovení predstavitelia malých a stredných firiem v Prešovskom (41%), Košickom (40%) a Banskobystrickom (40%) kraji, odlev kvalifikovaných pracovných síl očakávajú najmä v Banskobystrickom (39%) a Trenčianskom (34%) kraji. Žiadne obavy nemajú a nevýhody v tomto smere neočakávajú predovšetkým oslovení podnikatelia v Trnavskom (36%) kraji.

1/ Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet prevyšuje 100%.

Pre potreby výskumu je zaiste zaujímavé poznať štruktúrovanosť odpovedí „neprinesie žiadne výhody“ a „neprinesie žiadne nevýhody“ a prípadné zmeny ich frekvencie v časovom horizonte poldruha roka.

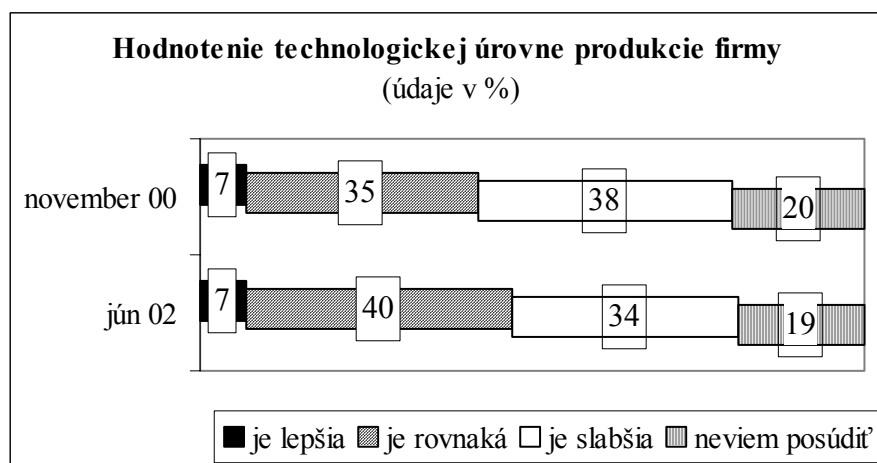
Výskyt odpovede „neprinesie žiadne výhody“ a „neprinesie žiadne nevýhody“ (prípadný vstup SR do EÚ pre firmu, ktorú respondent reprezentuje vo výskume) (údaje v %)				
	neprinesie žiadne <i>výhody</i>		neprinesie žiadne <i>nevýhody</i>	
Počet zamestnancov v podniku	november 2000	jún 2002	november 2000	jún 2002
0 – 9	18	27	29	27
10 – 49	14	12	18	13
50 – 249	6	12	14	16
Druh činnosti				
priemyselná výroba	15	18	17	17
poľnohosp. A potravinárska výroba	17	23	22	12
obchod	14	22	25	21
hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	8	42	17	38
stavebníctvo	10	15	16	17
doprava/ pošta/ telekom.	18	7	14	25
peňažníctvo/ poisťovníctvo	11	19	33	19
iné	21	26	35	30
Kraj:				
Bratislavský	10	17	24	22
Trnavský	29	22	36	18
Trenčiansky	25	27	26	29
Nitriansky	17	25	25	18
Žilinský	18	18	23	19
Banskobystrický	8	31	20	27
Prešovský	17	17	23	23
Košický	12	23	23	19
celoslovenský priemer	15	22	23	22

Významný posun v komparácii so stavom zisteným v novembri 2000 pri odpovedi „neprinesie žiadne výhody“ v podobe zvýšenia jej frekvencie je evidentný z hľadiska viacerých skúmaných parametrov s výnimkou podnikov od 10 do 49 zamestnancov, firiem s priemyselnou činnosťou, so zameraním na dopravu, pošty a telekomunikácie (kde sa vyskytovala významne menej), tiež v Trnavskom, Trenčianskom, Žilinskom a Prešovskom kraji. Odpoveď „neprinesie žiadne nevýhody“ uvádzali v porovnaní s predchádzajúcim prieskumom štatisticky významne častejšie oslovení s firmami s hlavnou činnosťou zameranou na hoteliérstvo, reštaurácie a pohostinstvo, na dopravu, pošty a telekomunikácie a firmy etablované v Banskobystrickom kraji. Pre túto odpoveď bolo v porovnaní s rokom 2000 charakteristické, že sa vyskytovala vo vyjadreniach respondentov sporadickejšie.

II. VLASTNÉ HODNOTENIE POZÍCIE FIRMY VOČI PODOBNÝM FIRMÁM V KRAJINÁCH EURÓPSKEJ ÚNIE

V prípravnom procese pre vstup SR do EÚ je dôležité poznať ako malí a strední podnikatelia vnímajú svoje postavenie pri porovnávaní s vybavením, činnosťou a prosperovaním podobných podnikov v krajinách Európskej únie. Prieskum zisťoval ich mienku na základe stanovených kritérií, čo opäť poskytujeme v komparácii so zisteniami z novembra 2000.

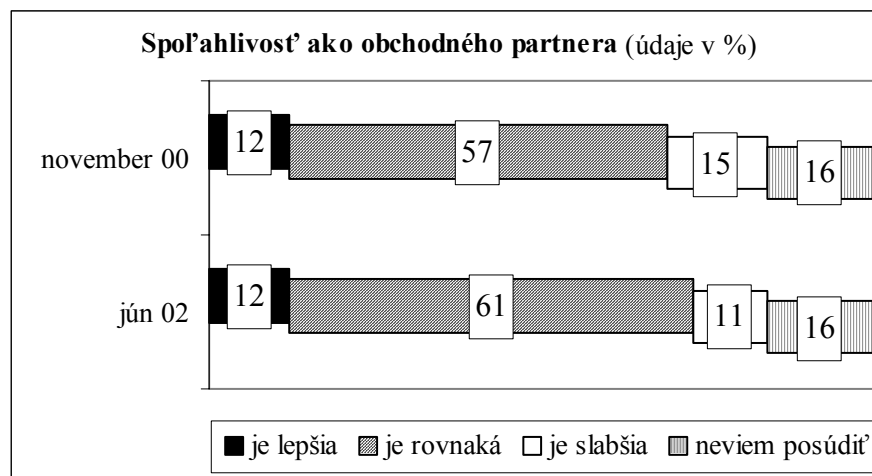
Graf č. 4

V porovnaní s predchádzajúcim prieskumom sa v celoslovenskom priemere vôbec nezmenilo presvedčenie oslovených o tom, že technologická úroveň ich firmy je **lepšia**, ako v podobných firmách Európskej únie a vyslovovali sa tak najmä respondenti z firiem, ktorých hlavná činnosť je stavebníctvo (13%). Za **rovnakú** ju považuje o 5 percentuálnych bodov viac respondentov ako v novembri 2000 a reprezentovali predovšetkým podniky s 10 až 49 zamestnancami (48%), alebo 50 – 249 zamestnancami (47%). Z hľadiska krajového členenia sa k tejto odpovedi častejšie prikláňali podnikatelia v Bratislavskom (51%), Trenčianskom (47%) a Nitrianskom (46%) kraji. Za povšimnutie stojí **mierny pokles mienky o slabšej technologickej úrovni produkcie** firmy osloveného v porovnaní s obdobnou firmou v EÚ (menej o 4 percentuálne body ako v novembri 2000). Najmenej takýchto vyjadrení zaznelo od predstaviteľov podnikov s 50 až 249 zamestnancami (6%) a z firiem so zameraním na priemyselnú (11%), respektíve poľnohospodársku a potravinársku (12%) výrobu. Relatívne menej zaznievalo takého kritické hodnotenie technologickej úrovne produkcie vlastnej firmy v porovnaní s podobnými v EÚ aj medzi oslovenými v Nitrianskom kraji (14%).

Ďalším testovacím kritériom bola spoľahlivosť podniku ako obchodného partnera v porovnaní s podnikmi podobného charakteru a zameraniai v Európskej únii. Porovnávací graf na nasledujúcej strane prináša aktuálne zistené poznatky s údajmi zaznamenanými v novembri 2000.

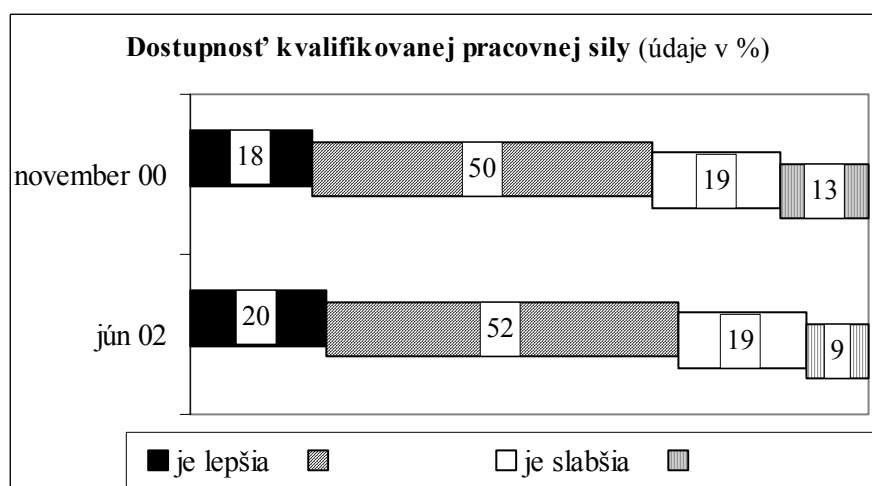
Graf č. 5

Aj v ďalšej súvislosti sa ukázala identická úroveň aktuálneho hodnotenia s hodnotením v novembri 2000, keď rovnaký podiel oslovených predstaviteľov skúmaných podnikov je presvedčených, že ich spoľahlivosť ako obchodného partnera **je lepšia**, ako zahraničnej firmy rovnakého typu a príznačná bola najmä pre podniky s hlavnou činnosťou doprava, pošta, telekomunikácie (16%) a pre firmy sídlia v Trnavskom (16%) a Nitrianskom (17%) kraji. Za **rovnako** spoľahlivých obchodných partnerov ako firmy v EÚ sa považujú – podľa vyjadrení ich predstaviteľov v prieskume – predovšetkým podniky s počtom zamestnancov od 20 do 49 zamestnancov (66%) a od 50 do 249 (81%) a tiež firmy so zameraním na poľnohospodársku a potravinársku (77%) a ďalej priemyselnú výrobu (68%). Za **slabších** obchodných partnerov ako sú podobné podniky v EÚ sa v súčasnosti považuje už mierne menej podnikov, ako v novembri 2000 a sú to viac podniky s 50 – 249 zamestnancami (2%) a so zameraním na peňažníctvo (8%), respektíve na dopravu, poštu a telekomunikácie (9%).

Ako vnímajú reprezentanti skúmaných podnikov dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily pre svoje potreby v porovnaní so situáciou v krajinách Európskej únie?

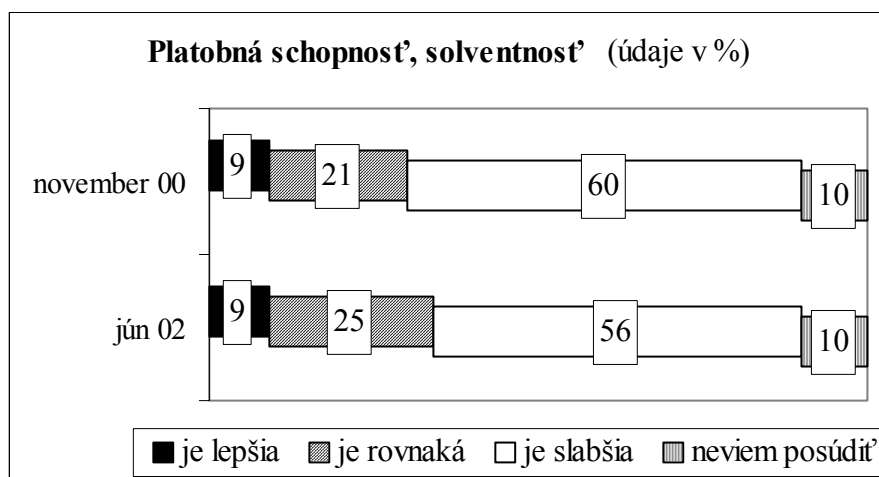
Graf č.6

Pri súčasnej vysokej nezamestnanosti, keď na trhu práce v SR je veľký výber kvalifikovaných pracovných síl je získaný údaj prekvapujúci, keďže v aktuálnom prieskume 20% a v novembri 2000 len 18 % oslovených si myslí, že dostupnosť kvalifikovaných pracovníkov je **lepšia**, než v krajinách EÚ. Tento názor vyslovovali častejšie reprezentanti podnikov zameraných na priemyselnú výrobu (26%) a peňažníctvo (36%) a oslovení z Prešovského kraja (26%). O **rovnakej** situácii u nás i v podnikoch krajín v tomto smere sa vyjadrovali predovšetkým oslovení z podnikov so zameraním na poľnohospodársku a potravinársku výrobu (60%) a z Nitrianskeho kraja (60%). Ako **slabšiu** vnímajú dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily pre svoju firmu, v porovnaní so situáciou v EÚ, najmä zástupcovia podnikov zameraných na hotelierstvo, reštauračné služby a pohostinstvo (27%) a taktiež peňažníctvo (24%), z hľadiska krajového sídla firmy respondenti zo Žilinského kraja (27%).

Posledným porovnávacím kritériom pre určenie pozície našich podnikov v porovnaní s obdobnými v krajinách Európskej únie bola platobná schopnosť, solventnosť firmy, ktorú respondent zastupuje.

Graf č.7

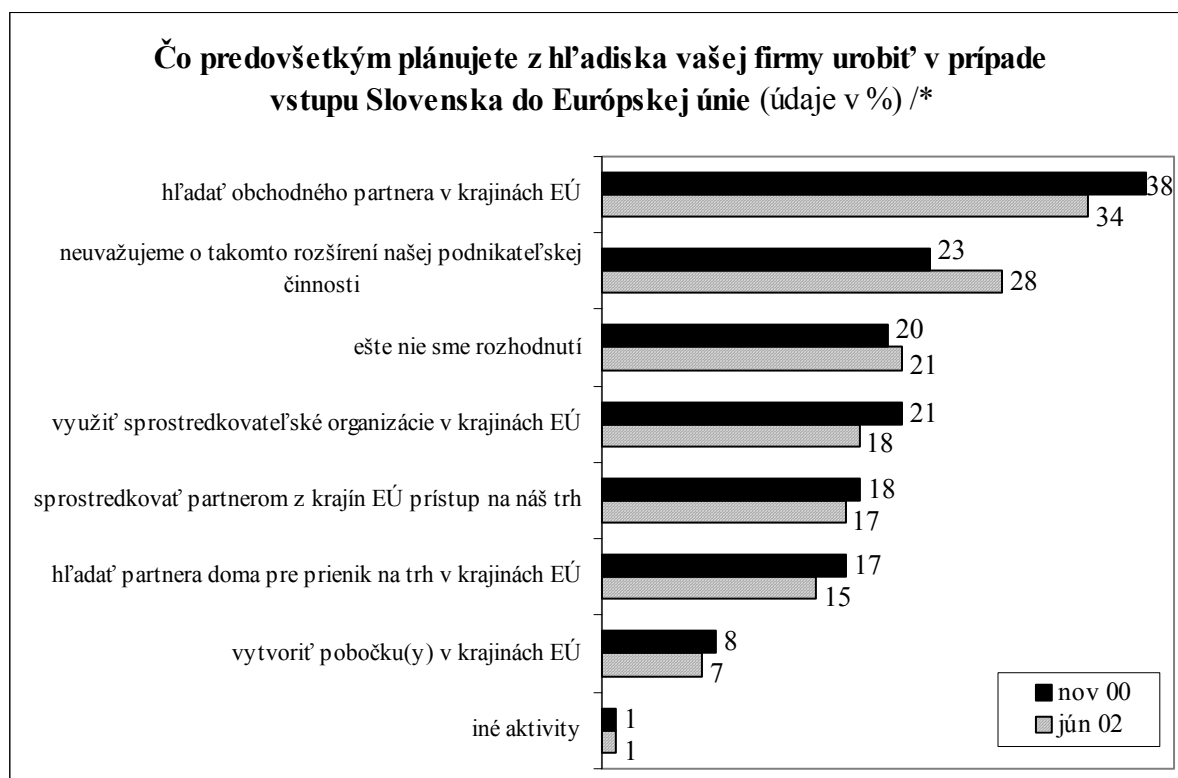

V optike skúmaného časového odstupu sa mierne zvýšil podiel odpovedí „je rovnaká“ na úkor odpovedí „je slabšia“, čo je zaiste pozitívny signál. Za **lepšiu** - a treba opäť konštatovať, že podiel týchto odpovedí sa počas skúmaného obdobia nezmenil - ako u podobných podnikov v krajinách EÚ ju považujú podniky s hlavnou činnosťou peňažníctvo (20%) a z Trenčianskeho (17%) a Nitrianskeho (14%) kraja. Platobnú schopnosť, solventnosť firmy, ktorú reprezentovali v prieskume hodnotili ako **rovnakú** v porovnaní s podobnými podnikmi v krajinách EÚ respondenti z firiem s 50 – 249 zamestnancami (41%), z podnikov s poľnohospodárskou a potravinárskou výrobou (35%) a so zameraním na peňažníctvo (40%) a z Trnavského kraja (36%). O **slabšej** platobnej schopnosti, solventnosti svojej firmy v porovnaní so zahraničnými sa najčastejšie zmieňovali oslovení z podnikov od 10 do 49 zamestnancov (62%), z podnikov s hlavnou činnosťou priemyselná výroba (61%), hotely, reštaurácie, pohostinstvo (67%), doprava, pošta, telekomunikácie (68%) a zo Žilinského (66%) a Banskobystrického (62%) kraja.

III. PREDSTAVY A POTREBY MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKATEĽOV SPOJENÉ S ĎALŠÍM PÔSOBNÍM ICH FIRIEM PO OČAKÁVANOM VSTUPE SLOVENSKA DO EURÓPSKEJ ÚNIE

Podľa aktuálneho prieskumu, v prípade vstupu Slovenska do Európskej únie, vyše tretina oslovených malých a stredných podnikateľov, čo je mierne menej ako v novembri 2000, **plánuje hľadať nového obchodného partnera v krajinách Európskej únie**. Takmer pätina opýtaných respondentov plánuje využiť sprostredkovateľské organizácie v krajinách EÚ a približne rovnaký počet podnikateľov zamýšľa sprostredkovať partnerom z krajín Európskej únie prístup na náš trh. Hľadanie partnera doma pre prienik na trh v krajinách EÚ považuje za vhodné riešenie viac ako šestina podnikateľov a 7 % oslovených respondentov uvažuje nad vytvorením pobočky krajinách EÚ. Viac ako štvrtina malých a stredných podnikateľov, čo je o 5 percentuálnych bodov viac ako v novembri 2000, neuvažuje o žiadnom takomto rozšírení svojej podnikateľskej činnosti a vyše pätina respondentov ešte nie je rozhodnutá, aké zmeny uskutoční z hľadiska svojich podnikateľských aktivít v nadväznosti na začlenenie Slovenska do spoločných európskych štruktúr. Zvyšní oslovení podnikatelia (1 %) uviedli „inú“ odpoveď. Chcú predovšetkým zlepšiť jazykové schopnosti svojich pracovníkov, poprípade rozšíriť svoje služby v regióne a potom sa presadiť na trhu EÚ samostatne.

Graf č. 8

*/ Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100

Hľadať obchodného partnera v krajinách Európskej únie v prípade vstupu Slovenska do EÚ sa budú vo zvýšenej miere ako celoslovenský priemer usilovať najmä respondenti zo stredných podnikov (45%) a podnikatelia z Nitrianskeho kraja (39%).

Využiť sprostredkovateľské organizácie v krajinách Európskej únie zamýšľajú najmä podnikatelia z Bratislavského a Prešovského kraja (po 23%). Plány takéhoto charakteru

dominujú taktiež u podnikateľov zo stredných firiem s 50 až 249 zamestnancami (31%), ale aj u malých podnikov s 10 až 49 zamestnancami (24%).

Podniky, ktoré sa budú snažiť **spostredkovať partnerom z krajín EÚ prístup na náš domáci trh** nachádzame častejšie v Nitrianskom (24%) a Bratislavskom kraji (22%).

Hľadať partnera doma pre prienik na trh v krajinách EÚ uprednostňujú hlavne stredné podniky s 50 až 249 zamestnancami a firmy sídliace prevažne v Prešovskom kraji (19%)

Zámer **vytvoriť si pobočku v krajinách EÚ** vyslovili vo zvýšenej miere, ako je celoslovenský priemer firmy s väčším počtom zamestnancov - 50 až 249 (13%) a podniky so sídlom v Bratislavskom kraji (11%).

Firmy, ktoré **neuvažujú o žiadnom takomto rozšírení** svojej podnikateľskej aktivity sú väčšinou malé, s počtom zamestnancov 0 až 9 (35%), sídlia väčšinou v Banskobystrickom (39%), Košickom (36%) alebo Žilinskom kraji (35%).

Prioritné plány firiem pri vstupe Slovenska do Európskej únie podľa druhu ich činnosti (údaje v %) /*																
Hlavný druh činnosti podniku	1		2		3		4		5		6		7		8	
	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002
priemyselná výroba	46	47	23	28	13	18	25	21	5	8	1	1	19	22	18	14
poľnohosp./potrav. výroba	27	40	10	17	12	10	20	31	7	12	0	0	22	29	29	21
obchod	43	31	20	13	22	21	13	10	10	7	1	1	20	22	19	28
hotely/rešt./pohostinstvo	29	15	17	19	13	13	4	13	4	0	0	0	38	8	21	52
stavebníctvo	43	36	23	23	21	9	21	23	1	6	0	1	21	19	17	27
doprava/pošta/telekom.	45	43	27	30	23	14	18	9	9	7	0	2	18	18	23	16
peňažníctvo	11	42	22	23	22	4	22	23	11	31	0	0	0	12	33	31
iné	26	30	22	15	15	17	19	13	10	7	2	2	16	21	33	36
celoslovenský priemer	38	34	21	18	18	17	17	15	8	7	1	1	20	21	23	28

*/ Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100

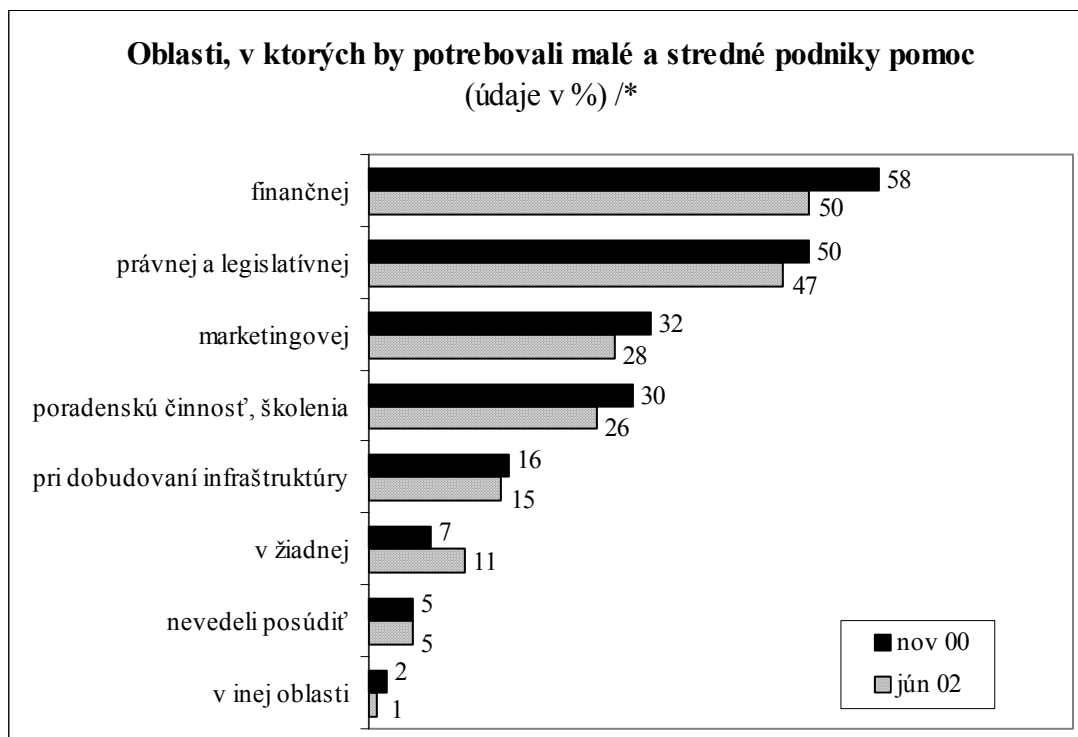
Odpovede:

1. hľadať obchodného partnera v krajinách EÚ
2. využiť sprostredkovateľské organizácie v krajinách EÚ
3. sprostredkovať partnerom z krajín EÚ prístup na náš trh
4. hľadať partnera doma pre prienik na trh v krajinách EÚ
5. vytvoriť pobočku(y) v krajinách EÚ
6. iné aktivity
7. ešte nie sú rozhodnutí
8. neuvažujú o takomto rozširovaní ich podnikateľskej činnosti

Prieskumom sa tiež opakovane hľadali odpovede na otázku v akých oblastiach potrebujú malé a stredné podniky na Slovensku pomoc zo strany vládnych a mimovládnych inštitúcií, aby ich podnikateľské aktivity boli smerom do prostredia jednotného trhu perspektívne.

Rozloženie získaných údajov a ich porovnanie s predchádzajúcim prieskumom prezentuje nasledujúci graf.

Graf č. 9

Najfrekvencovanejšou požiadavkou malých a stredných podnikateľov na pomoc vládnych a mimovládnych inštitúcií sú finančné dotácie. V porovnaní s novembrom 2000 sa podiel tejto odpovede síce znížil o osem percentuálnych bodov, ale aj napriek tomu ju vyslovuje rovná polovica oslovených respondentov. Finančné dotácie potrebujú vo väčšej miere ako je priemer za celoslovenský súbor firmy s 10 až 49 pracovníkmi (58%) a z hľadiska krajového členenia najmä podniky sídlia v Prešovskom (62%), Nitrianskom (59%) a Banskobystrickom kraji (56%). Najsporadickejšie túto otázku prieskum zaznamenal v Bratislavskom kraji (41%).

Takmer polovica (47%) oslovených respondentov uviedla potrebu **právnej a legislatívnej** pomoci zo strany vládnych a mimovládnych organizácií (v novembri 2000 to bola presne polovica podnikateľov, čiže došlo k miernemu poklesu - o 3 percentuálne body). Požiadavka tohto typu pomoci je charakteristická v najväčšej miere pre predstaviteľov stredných podnikov s 50 až 249 zamestnancami (57%). V optike regionálneho členenia v odpovediach predstaviteľov firiem nezaznamenávame výraznejšie odchýlky od celoslovenského priemeru, menej často sa požiadavka právnej a legislatívnej pomoci vyskytla v Trnavskom kraji (41%).

Necelá tretina respondentov požaduje pomoc v oblasti **marketingu** (oproti novembru pokles o 4 percentuálne body). Častejšie ako ostatné podniky by ju potrebovali stredné podniky s 50 až 249 pracovníkmi (42%), v Prešovskom (36%) a Trenčianskom kraji (33%), menej v Banskobystrickom kraji (23%).

*/ Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100

Poradenská činnosť a školenia by boli v tomto kontexte potrebné pre približne štvrtinu (26%) oslovených firiem, predovšetkým v Trnavskom (33%) a Bratislavskom kraji (30%).

Pomoc pri **dobudovaní infraštruktúry** by od vládnych a mimovládnych inštitúcií v SR potreboval približne každý siedmy podnik (15%), vo zvýšenej miere podniky s 50 až 249 zamestnancami (27%) ale aj podniky s 10 až 49 pracovníkmi (19%). Najčastejšie túto požiadavku uvádzali reprezentanti firiem z Nitrianskeho kraja (18%).

Medzi „inými“ odpoveďami boli napríklad: „oblasť managementu“, „pomoc štátu pri hľadaní obchodných kontaktov a investorov v zahraničí“, „oblasť certifikácie technických výrobkov“, „zlepšenie poskytovania informácií“.

V potrebách malých a stredných podnikov v prípade budúcich podnikateľských aktivít sú diferencie z pohľadu druhu činnosti, ktorou sa podnik zaoberá

Oblasti, v ktorých by potrebovali malé a stredné podniky pomoc z hľadiska druhu ich činnosti (údaje v %) /*																
Hlavný druh činnosti podniku	1		2		3		4		5		6		7		8	
	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002	nov 2000	jún 2002
priemyselná výroba	45	46	58	55	35	34	19	20	26	24	2	4	5	9	3	3
poľnohosp./potravínárska výroba	42	40	63	69	22	25	20	17	39	31	0	0	2	6	12	2
obchod	52	46	60	49	33	30	16	14	32	25	2	1	7	13	6	5
hotely/rešt./pohostinstvo	38	42	75	50	29	29	21	10	21	19	0	0	4	15	4	10
stavebníctvo	60	48	56	56	33	31	12	16	40	30	0	0	4	2	1	6
doprava/pošta/telekom.	55	52	41	48	32	11	18	27	18	27	0	0	9	7	9	7
peňažníctvo	44	42	0	39	33	19	0	8	22	27	0	4	22	23	11	8
iné	47	50	59	44	30	26	13	11	22	27	0	2	11	15	4	6
celoslovenský priemer	50	47	58	50	32	28	16	15	30	26	2	1	7	11	5	5

/* Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100

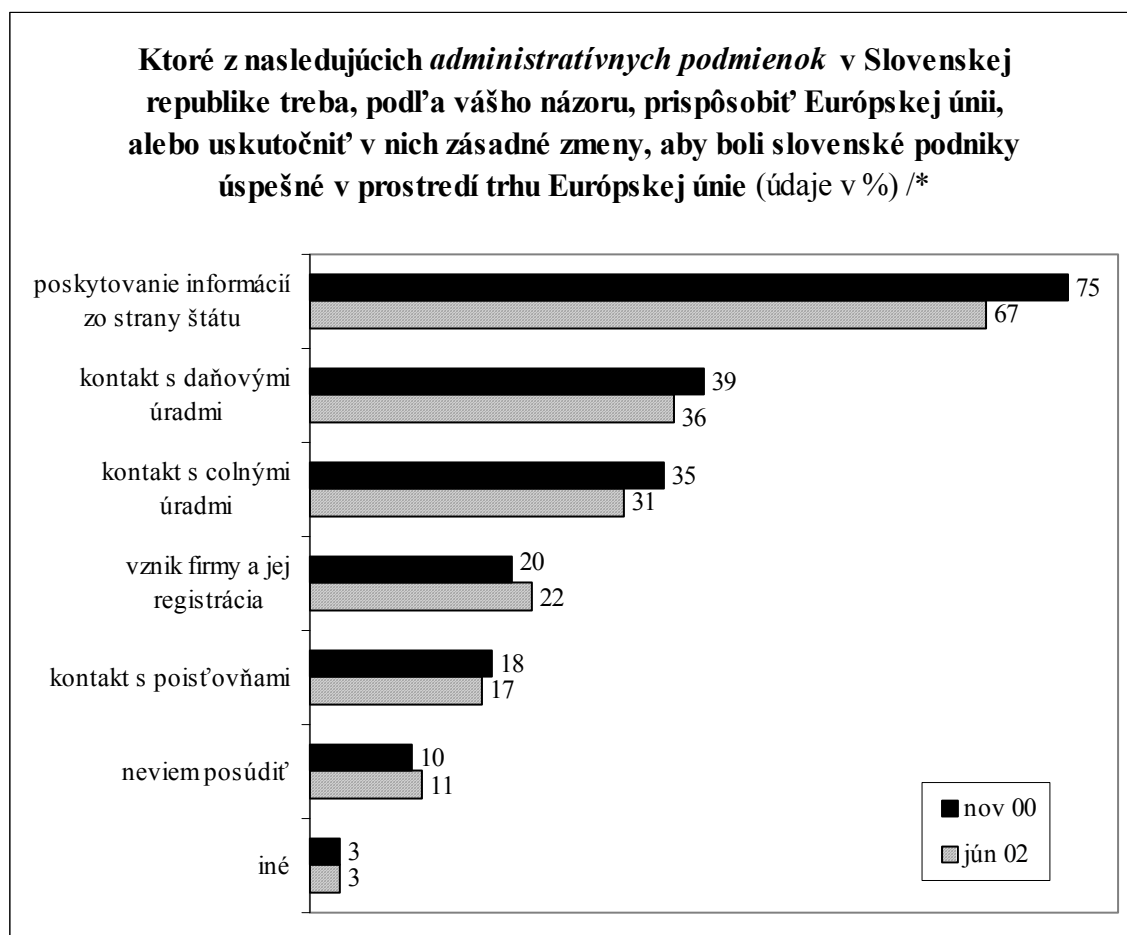
V OBLASTI:

1. právnej a legislatívnej
2. finančnej
3. marketingovej (pokračovanie na nasledujúcej strane)
4. pri dobudovaní infraštruktúry
5. poradenskú činnosť, školenia
6. v inej oblasti
7. v žiadnej
8. nevedeli posúdiť

IV. NÁZORY MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKATEĽOV NA POTREBU ÚPRAV ALEBO ZMIEN V ADMINISTRATÍVNYCH, LEGISLATÍVNYCH, EKONOMICKÝCH A FINANČNÝCH PODMIENKACH, ABY BOLÍ SLOVENSKE PODNIKY V PROSTREDÍ TRHU EURÓPSKEJ ÚNIE ÚSPEŠNÉ

IV.1. Názory malých a stredných podnikateľov na potrebu prispôsobenia administratívnych podmienok Európskej únii

Graf č. 10

Medzi administratívnymi podmienkami, ktoré treba v Slovenskej republike zmeniť, alebo prispôbiť Európskej únii, výrazne dominuje požiadavka **väčšieho počtu poskytovaných informácií zo strany štátu**. Dve tretiny oslovených respondentov považuje túto administratívnu podmienku za dôležitú a očakáva, že zo strany štátu dostane informácie, ako sú napríklad vyhlasovanie verejných súťaží, zverejnenie informácií o podporných národných a nadnárodných programoch a podobne. V porovnaní s novembrovým zisťovaním v roku 2000 badať pokles v tomto ukazovateli o osem percentuálnych bodov, ale i napriek tomu jeho podiel výrazne prevyšuje všetky ostatné odpovede. Informácie zo strany štátu a mimovládnych organizácií v súvislosti s adaptáciou slovenských malých a stredných podnikov v konkurenčnom prostredí Európskej únie očakávajú výraznejšie ako celoslovenský priemer najmä podnikatelia z Trnavského (78%) a Prešovského kraja (73%), z firiem zaoberajúcich sa poľnohospodárstvom alebo potravinárskou výrobou (75%) a stavebnou činnosťou (74%). V porovnaní s predchádzajúcim zisťovaním stúpol najviac záujem u podni-

/*Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100

kov z oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (o 9 percentuálnych bodov).

Potrebu zásadných zmien pri **kontakte s daňovými úradmi**, s cieľom prispôbiť podmienky na Slovensku stavu v Európskej únii, pociťuje takmer tretina malých a stredných podnikateľov, výraznejšie respondenti z Trnavského kraja (42%) a z firiem, ktorých hlavnou oblasťou činnosti je doprava, pošty a telekomunikácie (41%). Oproti novembru 2000 sa celkovo prejavil pokles tejto požiadavky u oslovených predstaviteľov malých a stredných podnikov (o 3 percentuálne body). Tento pokles bol najvýraznejší u firiem zameraných na dopravu, pošty a telekomunikácie (o 18 percentuálnych bodov) a priemyselnú výrobu (o 10 percentuálnych bodov).

Zásadné zmeny v **kontakte s colnými úradmi** by privítala vyše tretina malých a stredných podnikateľov (31%), najmä vo firmách podnikajúcich v oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (59%), v podnikoch so zameraním na obchod (36 %) a z hľadiska krajového členenia v Žilinskom (38%), Nitrianskom a Trnavskom kraji (oba po 37%). Najvýraznejšie táto požiadavka narástla, oproti predchádzajúcemu skúmaniu uskutočnenom v novembri 2000, u podnikov z oblasti peňažníctva a poisťovníctva (o 20 percentuálnych bodov). Naopak, najviac poklesla u firiem so zameraním na stavebníctvo (o 18 percentuálnych bodov).

Podľa vyše pätiny malých a stredných podnikateľov sú potrebné hlavne administratívne zmeny súvisiace so **vznikom firmy a jej registráciou** (22%). Tento názor vyjadrili vo zvýšenej miere ako je celoslovenský priemer predovšetkým predstavitelia firiem zaoberajúcich sa peňažníctvom alebo poisťovníctvom (50%), ďalej zástupcovia podnikov z oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (34%) a prevažne spoločnosti sídliace v Bratislavskom kraji (32%). Podiel odpovedí o potrebe administratívnych zmien zo strany štátu pri vzniku firiem a ich registrácii oproti predchádzajúcemu prieskumu najvýraznejšie vzrástol u predstaviteľov firiem z oblasti peňažníctva alebo poisťovníctva (o 28 percentuálnych bodov), ďalej v oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (o 16 percentuálnych bodov) a u firiem so stavebným zameraním (o 9 percentuálnych bodov).

Potrebu zmien, alebo harmonizáciu s EÚ, v oblasti **kontaktu s poisťovňami** deklarovala šestina oslovených predstaviteľov malých a stredných podnikov. Najčastejšie táto požiadavka vychádzala od zástupcov podnikov zameraných na oblasť dopravy, pôšt a telekomunikácií (31%), stavebných firiem (25%) a od podnikov pôsobiacich v Košickom kraji (21%). V novembri 2000 ani jeden oslovený zástupca malých a stredných podnikov pracujúcich v oblasti peňažníctva a poisťovníctva nedeclaroval odpoveď takéhoto charakteru. V aktuálnom prieskume sme u predstaviteľov firiem zameraných na peňažníctvo a poisťovníctvo zaznamenali nárast až o 31 percentuálnych bodov. Výrazný nárast podielu odpovedí o potrebe zmien v kontakte s poisťovňami zaznamenal prieskum aj u podnikov zaoberajúcich sa priemyselnou výrobou (o 15 percentuálnych bodov) a u podnikov s činnosťou v oblasti hotelierstva, reštaurácií a pohostinstiev (o 11 percentuálnych bodov).

Medzi „inými“ odpoveďami boli napríklad: „Odstránenie korupcie“, „Zníženie byrokracie, ktorou sú firmy zaťažované a zvýšenie pružnosti úradov“, „Zjednodušenie administratívnych podmienok“, „Zlepšiť komunikáciu s úradmi“, „Väčšia aktivita štátnej správy a samosprávy“, „Zastaviť protekcionárstvo“.

Najočakávanejšie <i>administratívne zmeny</i> podľa malých a stredných podnikateľov v optike počtu zamestnancov a podľa druhu ich činnosti (údaje v %) /*														
Počet zamestnancov v podniku	1		2		3		4		5		6		7	
	nov 00	Jún 02	nov 00	jún 02	nov 00	jún 02	nov 00	jún 02	nov 00	jún 02	nov 00	jún 02	nov 00	jún 02
0 – 9	22	21	73	67	37	36	34	30	18	17	3	2	12	12
10 – 49	17	25	76	69	41	35	37	31	16	18	3	4	9	10
50 – 249	19	22	80	66	42	39	33	34	23	11	5	6	6	9
Hlavný druh činnosti podniku														
priemyselná výroba	15	20	78	69	43	33	44	28	28	13	1	3	9	11
poľnohosp./potrav. výroba	15	12	76	75	37	35	22	35	12	19	3	6	15	4
obchod	25	22	75	65	35	37	37	36	16	14	4	2	11	12
hotely/reštaurácie/ pohostinstvo	21	17	75	63	38	35	21	19	8	19	0	2	17	23
stavebníctvo	13	22	82	74	44	37	38	20	14	16	3	3	7	9
doprava/pošta/telekom	18	34	59	68	59	41	46	59	27	25	5	2	0	0
.														
peňažníctvo	22	50	56	46	22	35	11	31	0	31	0	0	11	23
iné	21	22	71	67	39	34	29	26	19	21	4	4	13	11
celoslovenský priemer	20	22	75	67	39	36	35	31	18	17	3	3	11	11

Odpovede:

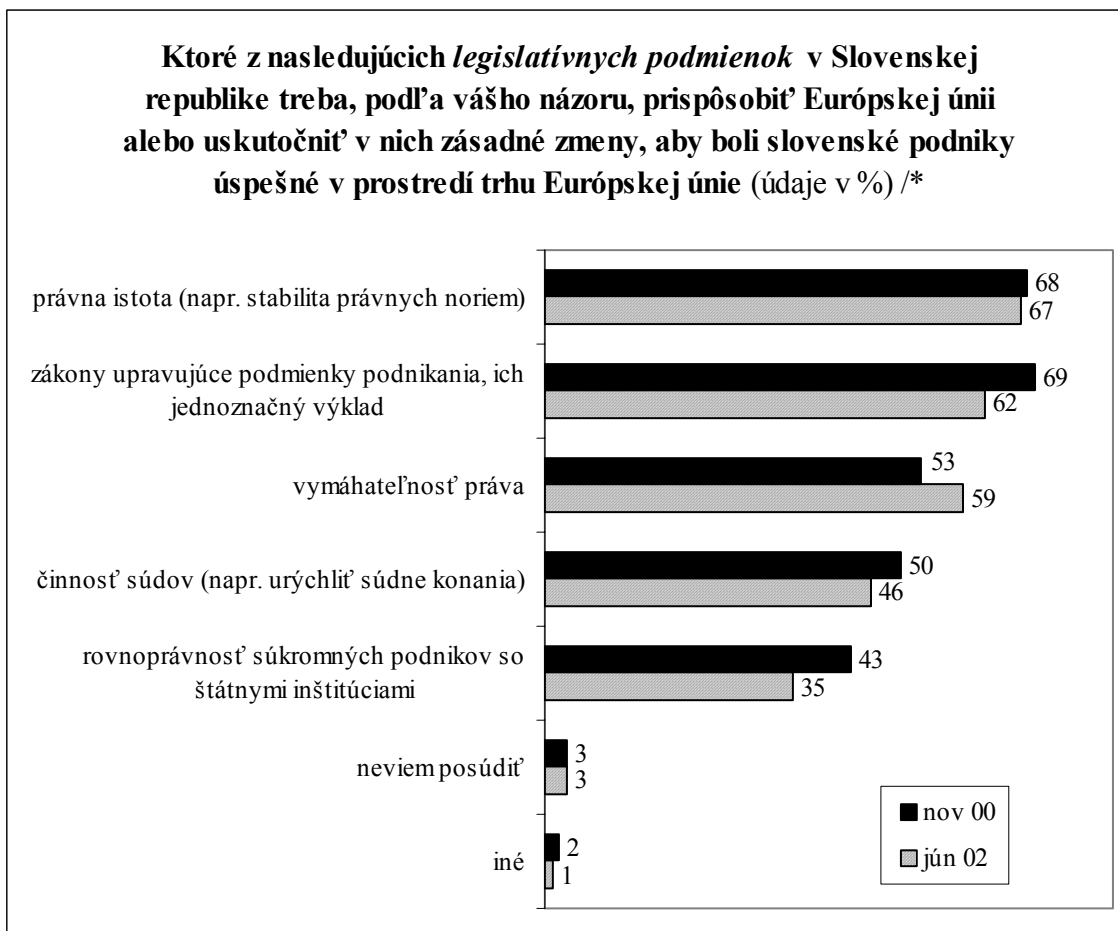
1. vznik firmy a jej registrácia
2. poskytovanie informácií zo strany štátu
3. kontakt s daňovými úradmi
4. kontakt s colnými úradmi
5. kontakt s poisťovňami
6. iné
7. nevedia posúdiť

IV.2. Názory malých a stredných podnikateľov na potrebu prispôsobenia legislatívnych podmienok Európskej únie

V súvislosti so vstupom Slovenskej republiky do EÚ bude pre činnosť malých a stredných podnikateľov dôležitý súlad medzi slovenskou legislatívou a legislatívou v krajinách EÚ. Graf na nasledujúcej strane poskytuje prehľad postojov malých a stredných podnikateľov k potrebe legislatívnych zmien, ktoré zosúladi slovenský právny systém v oblasti podnikania s legislatívou Európskej únie, v porovnaní s výskumom uskutočneným v novembri 2000.

/* Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100

Graf č. 11

Najväčší podiel oslovených predstaviteľov malých a stredných podnikov pociťuje potrebu zabezpečenia právnej istoty a stability právnych noriem a je to takmer identický podiel s podielom zisteným v novembri 2000. Právna istota v podobe stability právnych noriem je najdôležitejšia pre podnikateľov z firiem podnikajúcich v oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (73%), sídlacích prevažne v Banskobystrickom kraji (71%). Z hľadiska počtu zamestnancov vyjadrujú potrebu právnej istoty najmä živnostníci zo stredných podnikov s 50 až 249 zamestnancami (72%). Oproti predchádzajúcemu prieskumu uskutočnenom v novembri 2000 sme zaznamenali najväčší podiel nárastu tejto odpovede u podnikov zaoberajúcich sa hotelierstvom, reštauráciami a pohostinstvom (o 17 percentuálnych bodov). Naopak najväčší pokles v deklarovaní potreby právnej istoty sa prejavil u firiem z oblasti peňažníctva alebo poisťovníctva (o 35 percentuálnych bodov), výrazný pokles je aj u spoločností z oblasti stavebnej činnosti (o 15 percentuálnych bodov).

Aj napriek prebiehajúcemu procesu aproximácie právneho systému na Slovensku s právom Európskej únie vyše dve tretiny malých a stredných podnikateľov pociťujú **potrebu legislatívnych zmien v zákonoch upravujúcich podmienky podnikania, ktoré zabezpečia ich jednoznačný výklad** (62%). Potrebu takýchto opatrení deklarovali vo zvýšenej miere ako celoslovenský priemer živnostníci zaoberajúci sa poľnohospodárskou alebo potravinárskou výrobou (67%) a oslovení z Trnavského a Bratislavského kraja (po 68%). Výrazné zmeny v podiele deklarovania tejto požiadavky boli zaznamenané u malých a stredných podnikov v oblasti peňažníctva a poisťovníctva, keď oproti novembru 2000 poklesol ich počet o 42

/* Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100

percentuálnych bodov. U firiem zaoberajúcich sa poľnohospodárskou alebo potravinárskou výrobou to bolo o 16 percentuálnych bodov.

Oproti novembru 2000 sme zo všetkých legislatívnych podmienok, ktoré treba prispôbiť EÚ, alebo uskutočniť v nich zásadné zmeny, zaznamenali nárast podielu odpovedí respondentov len pri názore o **potrebe väčšej vymáhateľnosti práva** (o 6 percentuálnych bodov). Potrebu väčšej vymáhateľnosti práva vyjadrili takmer dve tretiny malých a stredných podnikateľov (59%), hlavne zo stredných podnikov s počtom zamestnancov 50 až 249 (66%), vo firmách prevádzkujúcich stavebnú činnosť a v podnikoch zameraných na dopravu, poštu a telekomunikácie (po 64%). Z hľadiska krajového členenia tento názor prevládal hlavne v Žilinskom kraji (65%). V porovnaní s predchádzajúcim výskumom boli výrazné nárasty v podieloch tejto odpovede zaznamenané u podnikov zameraných na dopravu, poštu a telekomunikácie (o 18 percentuálnych bodov) a firiem zaoberajúcich sa poľnohospodárskou, respektíve potravinárskou výrobou (o 14 percentuálnych bodov).

Takmer polovica (46%) oslovených podnikateľov, čo je mierne menej, než v roku 2000, je presvedčená o potrebe **zmien v činnosti súdov**, napríklad urýchlením súdneho konania. Medzery v činnosti súdov je potrebné odstrániť hlavne podľa podnikateľov z malých podnikov s počtom pracovníkov 10 až 49 (54%), ďalej podľa predstaviteľov firiem pracujúcich v oblasti dopravy, pošty a telekomunikácie a v oblasti priemyselnej alebo potravinárskej výroby (po 50%). Tento názor prevláda najmä v malých a stredných podnikoch v Žilinskom (59%), Bratislavskom a Banskobystrickom kraji (po 50%). Najväčší nárast odpovedí v porovnaní s novembrom 2000 je u podnikov zameraných na poľnohospodársku, resp. potravinársku výrobu (o 18 percentuálnych bodov).

Viac ako tretina malých a stredných podnikateľov zastáva názor, že je potrebné legislatívnymi zmenami zabezpečiť **rovnoprávnosť súkromných podnikov so štátnymi inštitúciami** (35%). Od novembra klesol podiel týchto odpovedí o 8 percentuálnych bodov. V porovnaní s celoslovenským priemerom pociťujú vo väčšej miere potrebu zrovnoprávnenia súkromných podnikov so štátnymi inštitúciami hlavne firmy zamerané na dopravu, poštu a telekomunikácie (43%), malé a stredné podniky sídlia v Banskobystrickom (45%), Košickom (44%) a Žilinskom kraji (43%). Oproti novembru 2000 najviac poklesol podiel odpovedí o zrovnoprávnení súkromných podnikov so štátnymi inštitúciami hlavne medzi firmami zaoberajúcimi sa stavebnou činnosťou (o 17 percentuálnych bodov), naopak najviac vzrástol u spoločností zameraných na dopravu, poštu a telekomunikácie (11%).

Podiel „**iných**“ odpovedí v porovnaní s predchádzajúcim výskumom mierne poklesol (o 1 percentuálny bod). Boli medzi nimi: „Vylúčiť zo súdnictva a prokuratúry nekompetentné staré štruktúry“, „Väčšia profesionalizácia štátnej správy“, „Zabrániť korupcii na štátnych úradoch“, „Zintenzívniť postih korupcie“, „Skvalitniť doplnkovú legislatívu – vyhlášky a technickú legislatívu“.

Vnútorňú štruktúrovanosť odpovedí súvisiacich s najočakávanějšími zmenami v malých a stredných podnikoch prezentuje tabuľka na nasledujúcej strane.

Najočakávanejšie <i>legislatívne zmeny</i> podľa malých a stredných podnikateľov v optike počtu zamestnancov a podľa druhu ich činnosti (údaje v %) /*														
Počet zamestnancov v podniku	1		2		3		4		5		6		7	
	nov 00	Jún 02	nov 00	jún 02	nov 00	jún 02	nov 00	jún 02	nov 00	jún 02	nov 00	jún 02	nov 00	jún 02
0 – 9	67	63	67	66	53	56	51	43	42	34	1	0	5	4
10 – 49	73	60	70	69	54	63	50	54	45	37	2	1	2	2
50 – 249	72	63	75	72	52	66	47	48	39	33	2	0	0	0
Hlavný druh činnosti podniku														
priemyselná výroba	67	59	68	70	50	59	51	44	43	37	1	0	3	4
poľnohosp./potrav. výroba	83	67	71	64	42	56	32	50	29	37	0	0	7	2
obchod	72	64	66	67	55	61	51	49	47	34	2	1	4	4
hotely/reštaurácie/pohostinstvo	50	50	50	67	54	48	38	44	42	29	4	0	4	6
stavebníctvo	62	61	75	60	61	64	51	45	49	32	1	0	0	2
doprava/pošta/telekom	68	59	64	73	46	64	55	50	32	43	0	0	0	0
.														
peňažníctvo	10 0	58	89	54	56	62	44	46	22	31	0	0	0	4
iné	67	63	71	71	53	56	55	44	39	35	2	1	4	2
celoslovenský priemer	69	62	68	67	53	59	50	46	43	35	2	1	3	3

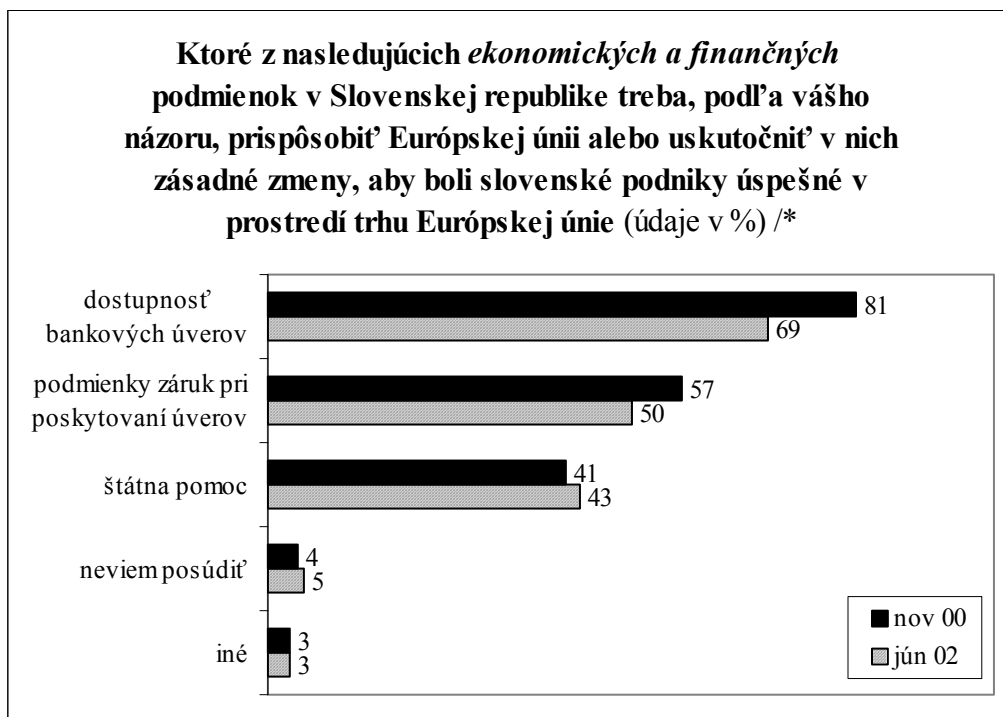
Odpovede:

1. zákony upravujúce podmienky podnikania, ich jednoznačný výklad
2. právna istota (napr. stabilita právnych noriem)
3. vymáhateľnosť práva
4. činnosť súdov (napr. urýchliť súdne konania)
5. rovnoprávnosť súkromných podnikov so štátnymi inštitúciami
6. iné
7. nevedia posúdiť

/* Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100

IV. 3 Názory malých a stredných podnikateľov na potrebu prispôsobenia ekonomických a finančných podmienok Európskej únie

Graf č. 12

Z hľadiska prispôsobovania ekonomických a finančných podmienok v SR k podmienkam jestvujúcim pre podobné firmy v Európskej únii naďalej zostáva pre malých a stredných podnikateľov prioritou zlepšenie dostupnosti bankových úverov. Za povšimnutie stojí, že v novembri 2000, keď tento názor taktiež dominoval, bol zastúpený zreteľne väčším podielom oslovených predstaviteľov skúmaných podnikov (viac o 12 percentuálnych bodov). Malí a strední podnikatelia, ktorí požadujú lepšiu dostupnosť bankových úverov sú v súčasnosti najvýraznejšie zastúpení vo firmách zaoberajúcich sa peňažníctvom (76%), v Prešovskom (74%) a v Trnavskom kraji (73%). Z hľadiska počtu zamestnancov sú to podniky s 10 až 49 pracovníkmi (75%). Podľa zamerania jednotlivých firiem je častejšie evidentný, oproti zisťovaniu v novembri 2000, pokles podielu odpovedí respondentov o potrebe zlepšenia dostupnosti bankových úverov. Najvýraznejšie je to u podnikov zaoberajúcich sa stavebnou činnosťou (o 22 percentuálnych bodov), ďalej u firiem zameraných na hotelierstvo, reštaurácie a pohostinstvá (o 20 percentuálnych bodov) a spoločností z oblasti priemyselnej výroby (o 16 percentuálnych bodov).

Polovica oslovených predstaviteľov malých a stredných podnikov pociťuje potrebu zmien pri **podmienkach záruk pri poskytovaní úverov** (v novembri 2000 bolo 57%). Tento názor vyjadrili vo zvýšenej miere podnikatelia z podnikov s 10 až 49 zamestnancami (56%), v Žilinskom kraji (61%) a vo firmách so zameraním na peňažníctvo (60%). Výrazné diferencie v podieloch odpovedí oproti novembru 2000 sú v skupine podnikateľov v oblasti peňažníctva, kde prieskum zaznamenal pokles o 18 percentuálnych bodov, vo firmách so zameraním na obchodnú činnosť (pokles o 13 percentuálnych bodov) a v stavebných spoločnostiach (pokles o 11 percentuálnych bodov).

/* Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100

Štátnu pomoc malým a stredným podnikom pri presadzovaní sa na trhu Európskej únie požadujú vyše dve pätiny oslovených podnikateľov, čo je len zanedbateľne menej, než v roku 2000, predovšetkým z Prešovského a Banskobystrického kraja (52%). Zvýšenú mieru tejto požiadavky možno identifikovať aj u firiem so zameraním na poľnohospodárstvo alebo potravinársku výrobu (56%) a podnikov z oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (50%). V aktuálnom prieskume najvýraznejšie vzrástol - oproti novembru 2000 - podiel takýchto odpovedí u stavebných spoločností a hotelov, reštaurácií a pohostinstiev (o 13 percentuálnych bodov), a naopak poklesol u firiem so zameraním na dopravu, poštu a telekomunikácie (o 9 percentuálnych bodov).

Medzi „inými“ odpoveďami boli: „Nižšie úroky“, „Znížiť odvodovú povinnosť u malých a stredných podnikov“, „Nebrániť tvorbe kapitálového trhu“, „Stabilná mena“, „Dotácie do poľnohospodárstva zo zákona“, „Vyššia platobná disciplína“, „Zrovnoprávniť malé a stredné podniky s veľkými“, „Zlepšiť vymožitelnosť pohľadávok“.

Najočakávanejšie <i>ekonomické a finančné</i> zmeny podľa malých a stredných podnikateľov v optike počtu zamestnancov a podľa druhu ich činnosti (údaje v %) /*										
Počet zamestnancov v podniku	1		2		3		4		5	
	nov 2000	jún 200 2	nov 2000	jún 200 2	nov 2000	jún 200 2	nov 2000	jún 200 2	nov 2000	jún 200 2
0 – 9	37	44	80	66	58	47	4	3	6	6
10 – 49	47	40	85	75	55	56	2	1	3	3
50 – 249	48	40	84	65	59	51	5	5	3	5
Hlavný druh činnosti podniku										
priemyselná výroba	44	45	83	67	51	51	3	0	3	4
poľnohosp./potrav. výroba	54	56	75	67	56	54	0	2	10	0
obchod	40	41	79	72	61	48	4	4	5	6
hotely/reštaurácie/ pohostinstvo	33	46	83	63	50	52	8	6	4	8
stavebníctvo	33	46	92	70	61	50	1	2	1	5
doprava/pošta/telekom	41	50	73	64	46	48	0	2	14	2
peňažníctvo	22	24	89	76	78	60	0	0	0	4
iné	45	40	82	66	56	50	6	2	3	7
celoslovenský priemer	41	43	82	69	57	50	4	3	4	5

Odpovede:

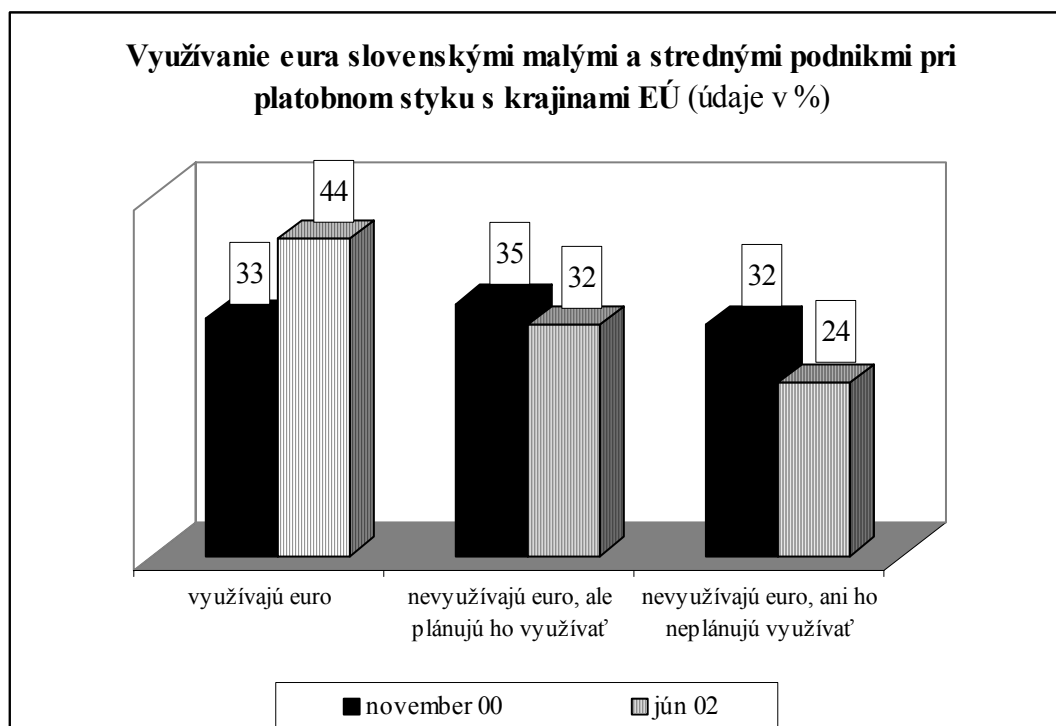
1. štátna pomoc
2. dostupnosť bankových úverov
3. podmienky záruk pri poskytovaní úverov
4. iné
5. nevedia posúdiť

/* Pri možnosti uviesť viac odpovedí súčet percent prevyšuje 100

IV.4. Využívanie platobného styku s krajinami Európskej únie v spoločnej mene euro

Od 1. januára 1999 platí v členských štátoch Európskej únie, ktoré spĺňajú podmienky Európskej menovej únie a pristúpili na zavedenie tejto meny, spoločná mena euro nie je na rozdiel od ECU vypočítaná zo všetkých mien Európskej únie, ale je určovaná len najsilnejšími menami. Využívanie eura v malých a stredných podnikoch pri platobnom styku s krajinami EÚ prezentuje nasledujúci graf.

Graf č. 13

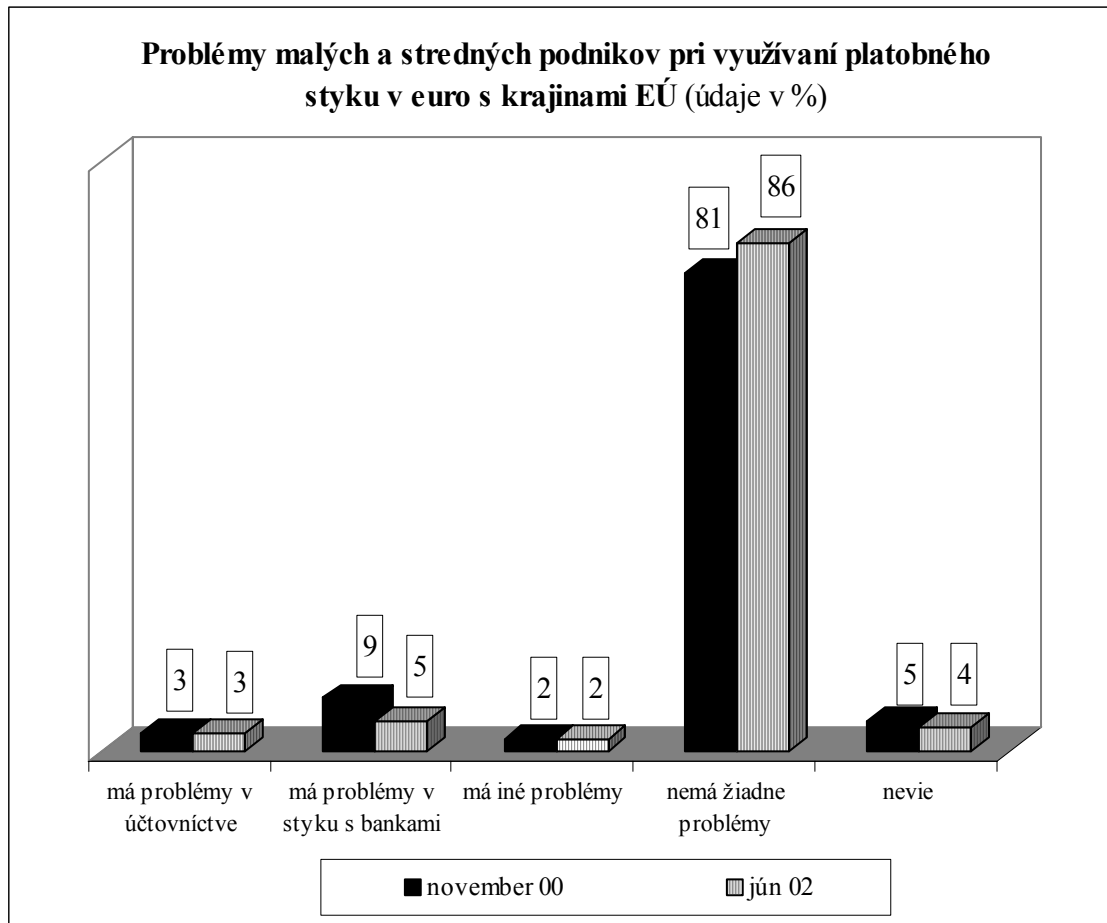

Platobný styk s krajinami EÚ v spoločnej mene euro využívajú v súčasnosti už vyše dve pätiny malých a stredných podnikov na Slovensku, čo je v porovnaní s novembrom 2000 nárast o 11 percentuálnych bodov. Asi tretina oslovených podnikov ho síce ešte nevyužíva, ale v budúcnosti ho plánuje používať, čo je len mierny pokles záujemcov oproti novembru 2000. V súlade s týmto zisteným sa oproti novembru 2000 znížil i podiel podnikov, ktoré menu euro nevyužívajú a ani v budúcnosti nemienia využívať. Platobný styk v euro realizujú v súčasnosti častejšie, ako je celoslovenský priemer, podnikatelia z firiem s počtom zamestnancov 50 až 249 (71%), ale aj podniky s 10 až 49 pracovníkmi (52%), ďalej podniky sídlia v Bratislavskom kraji (57%) a firmy zamerané na peňažníctvo (69%), dopravu, poštu a telekomunikácie (59%) a priemyselnú výrobu (53%). Najmenej využívajú túto formu platobného styku s krajinami EÚ živnostníci v Košickom (29%) a Banskobystrickom kraji (35%). Z pohľadu počtu zamestnancov sú to firmy s 1 až 10 pracovníkmi (37%) a z hľadiska predmetu činnosti – firmy zaoberajúce sa hoteliérstvom, reštauráciami a pohostinstvom (25%), stavebnou činnosťou (27%) a poľnohospodárskou, resp. potravinárskou výrobou (37%).

Necelá štvrtina (24%) oslovených malých a stredných podnikov nevyužíva euro a ani ho pri platobnom styku s krajinami EÚ neplánuje využívať. Oproti zisťovaniu v novembri 2000 je to pokles o 8 percentuálnych bodov. Vo zvýšenej miere neplánujú realizovať platby prostredníctvom eura firmy pôsobiace v Košickom kraji (33%) a

predovšetkým podniky zamerané na hotely, reštaurácie a pohostinstvá (44%). Podniky, ktoré v blízkej budúcnosti plánujú prejsť na platobný styk prostredníctvom eura sa vo zvýšenej miere zaoberajú stavebnou činnosťou (42%) a sídlia v Prešovskom a Košickom kraji (obe po 38%).

Graf č. 14

Prevažná väčšina malých a stredných podnikateľských subjektov nemala pri používaní euro v roku 2000, ani v súčasnosti žiadne problémy. V porovnaní s rokom 2000 sa znížil i podiel tých skúmaných podnikov, u ktorých sa prejavili v tejto súvislosti určité komplikácie pri styku s bankami. Predstavitelia malých a stredných podnikov medzi „inými“ problémami v súčasnosti uviedli: „Vysoká cena EUR-a“, „Rozdiely v kurze v priebehu krátkeho časového intervalu“, „Pri využívaní EUR-a sa zvýšila cena niektorých tovarov“.

ZHRNUTIE:

- V názoroch oslovených predstaviteľov malých a stredných podnikov prevládala predstava (tak, ako v novembri 2000), že prípadný vstup SR do Európskej únie neprinesie pre ich podnik žiadnu zmenu, neovplyvní jeho činnosť (38%), na druhom mieste sa počtom odpovedí umiestnilo očakávanie viac príležitostí pre spoluprácu s firmami EÚ (31%)
- z hľadiska očakávaných výhod, ktoré by pre podnik osloveného z malého, či stredného podniku priniesol prípadný vstup SR do EÚ figurujú na popredných miestach rovnako, ako v predchádzajúcom prieskume, rozšírenie a zlepšenie nákupných podmienok (33%) a rozvoj kooperatívnych vzťahov s partnerskými firmami EÚ (30%). Významne menej oslovených, ako v roku 2000, očakáva ľahší prístup k finančným zdrojom (z 32% v r.2000 na 21% v súčasnosti)
- ako najväčšia nevýhoda pre podnik, ktorý v prieskume respondent zastupoval, naďalej dominuje obava z nárastu konkurencie na domácom trhu (47%) a odlev kvalifikovaných pracovných síl (29%)
- počas sledovaného časového horizontu sa zvýšil podiel odpovedí „vstup SR do EÚ neprinesie pre našu firmu žiadne výhody“ – z 18% v novembri 2000 na súčasných 27% a iba nepatrne menej oslovených si myslí, že „neprinesie žiadne nevýhody“ (29% v novembri 2000, v súčasnosti 27%)
- pri hodnotení pozície podnikov, ktoré respondenti v prieskume zastupovali, voči podobným podnikom v krajinách EÚ sa oproti minulému prieskumu mierne pozitívnejšie vyjadrovali o technologickej úrovni produkcie, ďalej o spoľahlivosti firmy ako obchodného partnera, o dostupnosti kvalifikovanej pracovnej sily a tiež o platobnej schopnosti, solventnosti, ktoré sa prejavilo v náraste odpovedí „je rovnaká“ (ako v podobnej firme v EÚ)
- prioritným záujmom malých a stredných podnikateľov po očakávanom vstupe SR do EÚ je hľadať obchodného partnera v krajinách EÚ (34%)
- respondenti z malých a stredných podnikov uviedli, že v prípade smerovania ich podnikateľských aktivít do krajín EÚ by zo strany vládnych a mimovládnych inštitúcií SR potrebovali najmä finančnú (50%) a právnu, či legislatívnu pomoc (47%), čo sú rovnako dominujúce požiadavky, ako vyplynulo z prieskumu v roku 2000
- v rámci administratívnych podmienok treba, podľa názoru dvoch tretín malých a stredných podnikateľov v Slovenskej republike prispôbiť Európskej únii najmä poskytovanie informácií zo strany štátu, ako sú napríklad vyhlasovanie verejných súťaží, zverejnenie informácií o podporných národných a nadnárodných programoch
- v rámci legislatívnych podmienok je, podľa názoru dvoch tretín predstaviteľov malých a stredných podnikov, v SR žiaduce prispôbiť Európskej únii a zabezpečiť právnu istotu v podobe stability právnych noriem
- v rámci ekonomických a finančných podmienok je v Slovenskej republike, podľa názoru takmer siedmich z desiatich respondentov, potrebné prispôbiť Európskej únii najmä dostupnosť bankových úverov. Táto požiadavka bola na prvom mieste aj v novembri 2000 avšak až podielom 81% opýtaných
- platobný styk s krajinami EÚ v spoločnej mene euro využívajú v súčasnosti vyše dve pätiny (44%) malých a stredných podnikov na Slovensku, čo oproti novembru 2000 predstavuje nárast 11 percentuálnych bodov

- prevažná väčšina z malých a stredných podnikateľov (86%), ktorí využívajú pri platobnom styku s krajinami Európskej únie spoločnú menu euro, nemajú pri jeho používaní žiadne problémy, v roku 2000 bolo bez problémov v tejto súvislosti 81% oslovených predstaviteľov malých a stredných podnikov

METODIKA VÝSKUMU

Terénnu fázu výskumu uskutočnili v dňoch od 10. do 21. júna 2002 školení externí spolupracovníci ÚVVM - anketármi technikou štandardizovaného rozhovoru.

Základný súbor tvorilo 38 827 malých a stredných podnikateľov zapísaných do Obchodného registra. Databázový súbor malých a stredných podnikateľov poskytla Sekcia metodiky a informatiky ŠÚ SR.

Výberový súbor bol utvorený stratifikovaným náhodným výberom z databázového súboru malých a stredných podnikateľov. Ako charakteristiky základného súboru boli vybrané dva znaky:

a) rozdelenie podnikov podľa počtu zamestnancov na:

- 01 = malé, s počtom zamestnancov od 0 do 9 a od 10 do 49
- 02 = stredné, s počtom zamestnancov od 50 do 249

b) rozdelenie podnikov podľa hlavného druhu činnosti zapísaného do Obchodného registra, pričom kategorizácia hlavných činností bola stanovená: 01 = priemyselná výroba, 02 = poľnohospodárstvo/potravinárska výroba, 03 = obchod, 04 = hotely/ reštaurácie/pohostinstvo, 05 = stavebníctvo, 06 = doprava/pošta/telekomunikácie, 07 = peňažníctvo/poistovníctvo/ a 08 = iný druh činnosti. Základný súbor bol rozdelený do 206 oblastí (strata) podľa okresov a hore uvedených dvoch charakteristík podnikov. Na generovanie výberového súboru sa použila metóda optimálneho proporcionálneho stratifikovaného náhodného výberu.

Anketári obdržali zoznam podnikov, v ktorých mali realizovať rozhovory. Zoznam podnikov obsahoval dvoj - až trojnásobný počet adries podnikov, aby okrem určených podnikov mali k dispozícii aj náhradné adresy. Okrem toho mali anketári k dispozícii, ako pomôcku pri rozhovoroch s respondentami, list generálneho riaditeľa Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania, v ktorom bol výskumný projekt objasnený.

Návratnosť dotazníkov: Po zhodnotení úrovne terénnych prác a kontrole jednotlivých dotazníkov bolo na spracovanie odovzdaných 1135 dotazníkov, čo predstavuje 81,13%-nú návratnosť z plánovaného rozsahu výberovej vzorky $n=1400$. Toto percento je najväčšie pri danom type výskumov v poslednom období, čo sme dosiahli operatívnym reagovaním na aktuálne problémy anketárov počas terénnej fázy výskumu.

Základné faktory, ktoré ovplyvnili návratnosť dotazníkov:

- zdĺhavé vyhľadávanie konkrétnych podnikov zvyšovalo náročnosť práce anketárov,
- niektoré podniky prestali existovať, alebo zmenili pôsobisko
- nepresnosti a neaktuálnosť v záznamoch databázového súboru malých a stredných podnikateľov.

Vzhľadom na určitý stupeň nepresnosti a neaktuálnosti údajov v databázovom súbore malých a stredných podnikateľov nie je možné presne stanoviť parametre základného súboru pre znaky kraj, rozdelenie podnikov podľa počtu zamestnancov a rozdelenie podnikov podľa hlavného druhu činnosti zapísaného do Obchodného registra. Z uvedených dôvodov sa nedá vykonať korektná analýza reprezentatívnosti výberového súboru.

KONTAKTNÁ ADRESA:

NÁRODNÁ AGENTÚRA PRE ROZVOJ MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA
EURO INFO CENTRE SK - 672 Bratislava,
Prievozská 30, 821 05 BRATISLAVA 2, SLOVAK REPUBLIC

Tel.: 02 / 53 41 73 28, 53 41 73 33, 53 41 97 73, 53 41 73 06, 53 41 97 74

Fax: 02 / 53 41 97 72, 53 41 73 39

Internet URL: <http://www.nadsme.sk>

e-mail: agency@nadsme.sk, eicsk672@nadsme.sk